

Zaaknr.

Ref.nr.

Ingekomen op: 20 APR 2010

20 APR 2010

Team

JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2017

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING
RECREATIESCHAP DRENTHE

WWW.RECREATIESCHAPDRENTHE.NL

JAARVERSLAG Recreatieschap Drenthe 2017

INHOUD

Jaarverslag 2017	5
Bericht van het Dagelijks Bestuur	9
1. Inleiding	9
2. Taken	10
3. Fonds voor Recreatie en Toerisme	12
4. AORTA	13
5. Doelmatigheid en Rechtmatigheid	13
6. Communicatie	14
6.1 communicatie	14
6.2 netwerken/ samenwerken	14
7. Resultaat van het boekjaar	14
8. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening	14
Programmaverantwoording	15
1. Personeel	15
2. Huisvesting	15
3. Onderhoud	15
4. Overige	15
5. Bestuur	16
6. Fonds voor Recreatie en Toerisme	16
7. Projecten	16
8. Toekomstverwachting	22
Verplichte paragrafen	23
1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	23
2. Financiering	25
3. Verbonden partijen	25
4. Grondbeleid	25
5. Bedrijfsvoering	26
Jaarrekening 2017	27
Balans	28
Programmarekening	29
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	30
1. Inleiding	30
2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	30
Toelichting op de balans	33
Toelichting op de programmarekening	42
Controleverklaring	51
1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	52
Bijlagen	57
1. Investeringsstaat	59
2. Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten	60
3. Bijdrage gemeenten in het fonds Recreatie en Toerisme	61
4. Projecten	62
5. Fonds Recreatie en Toerisme	71
6. Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme	76
7. Wet Normering Topinkomens	77

Recreatieschap Drenthe

JAARVERSLAG 2017

DAAROM RECREATIESCHAP DRENTHÉ

SINDS 1998 IS RECREATIESCHAP DRENTHÉ GESPECIALISEERD IN RECREATIE EN TOERISME. WIJ ADVISEREN BESTUURDERS, OVERHEDEN EN ONDERNEMERS. DAARNAAST ZIJN WE ACTIEF BIJ CONCEPTONTWIKKELING, REALISATIE EN EXPLOITATIE VAN PROJECTEN EN ROUTESTRUCTUREN. WE SNAPPEN HOE BESTUURLIJKE PROCESSEN LOPEN EN GAAN ACTIEF DE RECREATIEMARKT OP. ZO CREËREN WE KANSEN VOOR ONZE OPDRACHTGEVERS, MOGELIJKHEDEN VOOR DE ONDERNEMERS EN RESULTATEN VOOR DE RECREANTEN EN TOERISTEN.

Recreatieschap Drenthe

Missie

Het Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling van alle Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Doel is een actief en vooral effectief beleid te ontwikkelen ter versterking van de toeristisch/recreatieve sector in het werkgebied. De onderlinge samenwerking is een voorwaarde om tot dit beleid te komen. Immers de gebruikers, de toerist/recreant kent geen grenzen.

Het Recreatieschap Drenthe is uniek in Nederland als samenwerkingsverband van de deelnemende gemeenten. Het Recreatieschap Drenthe richt zich op coördinatie, advisering, plan- en projectontwikkeling, uitvoering en beheer.

Om haar doelen te bereiken werkt het Recreatieschap Drenthe nauw samen met vele organisaties (Recron Drenthe, KHN afdeling Drenthe, Marketing Drenthe, Stichting Internetplatform Drenthe, NTFU, ANWB, IVN, provincies, Staatsbosbeheer, Wielerplatform en vele anderen).

Juist deze samenwerking is binnen het complexe speelveld van de sector belangrijk.

**Recreatieschap Drenthe
Brink 4b
7981 BZ DIEVER
www.recreatieschapdrenthe.nl**

1. Inleiding

Drenthe en Ooststellingwerf zijn een aantrekkelijke toeristische bestemming; dit komt tot uiting in de vele miljoenen dagjesmensen en de verblijfsgasten die Drenthe en Ooststellingwerf jaarlijks weten te vinden. Veel bezoekers leidt tot een omvangrijke toeristische sector.

De toeristische sector in Drenthe is een levendige sector met volop kansen. Jaarlijks worden veel overnachtingen geboekt in de talrijke logiesaccommodaties in de provincie. Ook de dagtochtenmarkt is een belangrijke.

Bezoekers aan de provincie, maar ook eigen inwoners, zijn bovendien bereid om geld uit te geven binnen de sector. De bestedingen nemen toe, hetgeen ook doorwerkt in de werkgelegenheid.

Economisch belang

De vrijetijdssector is namelijk een belangrijke economische sector in Drenthe. In 2015 werd ruim € 1 miljard omgezet bij toeristische bedrijven in Drenthe. In het Friese Ooststellingwerf werd aanvullend nog zo'n € 57 miljoen omzet gegenereerd. Eén op de twaalf banen is te vinden in deze sector (bron: Monitor toerisme en recreatie Drenthe 2016).

Een toename van zowel het aantal dagtochten, als het aantal overnachtingen in het duurdere luxere segment heeft ervoor gezorgd dat de aan toerisme toe te schrijven omzet sterk is gestegen. Niet alleen hebben de campings, attractieparken, hotels, zwembaden en bungalowparken belang bij toerisme; toerisme is ook van belang voor de leefbaarheid in het landelijk gebied. Veel winkels en voorzieningen in de diverse Drentse dorpen zouden geen bestaansrecht meer hebben zonder de bestedingen van de toerist/recreant.

De toeristische sector zorgt voor grote werkgelegenheid. Het gaat hierbij zowel om de directe als de afgeleide werkgelegenheid bij toeristische bedrijven. Te denken valt onder andere aan werkgelegenheid bij verblijfsaccommodaties en attracties, maar ook de lokale middenstand en horeca.

De verblijfsrecreatiesector (kampeer- en bungalowsector) vervult in Drenthe dus een belangrijke stuwende rol binnen de vrijetijdseconomie. Jaarlijks genereert de verblijfsrecreatie € 280 miljoen bestedingen en de sector biedt veel werkgelegenheid. Toch zijn er ook signalen dat juist deze stuwende verblijfsrecreatiesector onder druk staat: de bezettingen van met name kampeerterrains nemen relatief sterk af, het aanbod is in relatief veel gevallen weinig onderscheidend en in sommige gevallen verdringt niet-recreatief gebruik het toeristisch gebruik. De provincie Drenthe en Recreatieschap Drenthe hebben in februari 2017 de ambitie uitgesproken om van Drenthe dé vrijetijdsprowincie van Nederland te maken. Om deze ambitie te kunnen verwezenlijken is een aantrekkelijk en vitaal verblijfsrecreatief aanbod noodzakelijk. In samenwerking met de provincie Drenthe is in 2017 het "vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie" uitgevoerd. Dit heeft het huidige aanbod in kaart gebracht. Er is niet geschuwd om de sterkten, zwakten, kansen en gevaren te benoemen. Het onderzoek toont nieuwe feiten. Om de vitaliteit van de sector te vergroten is een meerjarige aanpak nodig: integraal en programmatisch. Dit onderzoek vormt daarom het startpunt voor deze integrale aanpak. Gemeenten, recreatiesector en provincie gaan als partners aan de slag.

Belangrijk is dat de verblijfsrecreatie blijft bieden hetgeen de hedendaagse consument vraagt. De recreatiesector moet in haar volle breedte er alles aan doen om zijn economische vitaliteit te behouden. Aandacht voor rentabiliteit en een meer efficiënte en effectieve bedrijfsvoering blijft nodig.

Inzet gemeenten

Dit economische belang van toerisme voor de Drentse economie in het algemeen en voor de eigen inwoners in het bijzonder vraagt om een actief beleid van de gemeenten. Het behoud c.q. zorgen voor groei van de toeristische bedrijvigheid gaat niet vanzelf. Gemeenten zullen dan ook met nadruk een actief economisch beleid moeten voeren ten aanzien van de toeristisch/recreatieve sector om daarmee de werkgelegenheid en de vitaliteit van de regionale economie te waarborgen. Het is van belang dat de politiek sterk blijft focussen op toerisme en recreatie in Drenthe en Ooststellingwerf.

In het licht van de sterke bezuinigingen die de laatste jaren hebben plaatsgevonden is het zaak stil te staan bij de noodzaak tot publieke investeringen die het toerisme stimuleren. In deze sector is de economische effectiviteit voor een belangrijk deel mede afhankelijk van de bereidheid tot publieke betrokkenheid. Betrokkenheid bij de realisatie van infrastructuur, zoals fiets- en wandelpaden, parkeervoorzieningen, bewegwijzering enzovoort, maar tevens ook voorwaardenscheppend ten aanzien van de mogelijkheden van bedrijven voor verdere ontwikkeling.

Afstemming

Afstemming tussen het beleid van de diverse gemeenten via het Recreatieschap Drenthe enerzijds en samenwerking met de diverse andere spelers binnen het werkveld en met name met de ondernemers is de basis voor een goed toeristisch recreatief beleid. Via het Recreatieschap Drenthe kunnen gemeenten actief en adequaat inspelen op de wensen en belangen van de sector en het daardoor versterken van het economisch belang. Daar waar grensoverschrijdende activiteiten plaatsvinden kan hierop via het Recreatieschap Drenthe worden ingespeeld.

2. Taken

Het Recreatieschap Drenthe is een functionele schakel binnen de ontwikkeling van toerisme en recreatie.

De taken van het Recreatieschap Drenthe zijn:

a. Belangenbehartiging

Een voorname taak van het Recreatieschap Drenthe is de behartiging van belangen van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf inzake recreatie en toerisme. Hiertoe wordt door de bestuursleden van het Recreatieschap Drenthe, de directeur en de medewerkers in een groot aantal organisaties, werkgroepen, stuurgroepen en andere overlegplatforms deelgenomen.

De versterking van de communicatie rond toerisme en recreatie is zeker belangrijk. Hiervoor zijn door het Recreatieschap Drenthe een aantal instrumenten ontwikkeld, zoals de recreatiesociëteit (www.recreatiesocieteit.nl), het recreatiecongres (www.recreatiecongres.nl) en de eigen site van het Recreatieschap Drenthe (www.recreatieschapdrenthe.nl).

b. Coördinatie en beleid

Een belangrijk onderdeel van de activiteiten van het Recreatieschap Drenthe is het coördineren van beleid. Dit in relatie tot het toeristisch/recreatieve beleid van de gemeenten, maar ook ten aanzien van de afstemming tussen provinciaal en gemeentelijk beleid en beleid en ontwikkelingen van derden, zoals natuurbeschermingsorganisaties, Gastvrij Drenthe, Recron enz.

Ook de afstemming rond de grensoverschrijdende zaken hoort hierbij, zoals met Emsland Touristik en de buurprovincies Groningen, Fryslân en Overijssel.

Daarnaast speelt het Recreatieschap Drenthe een belangrijke rol bij de coördinatie van subsidiemiddelen.

c. Routes

Het Recreatieschap Drenthe fungeert voor Drenthe en Ooststellingwerf als het routebureau. Nieuwe bewegwijzerde routes en routesystemen worden door het Recreatieschap Drenthe gerealiseerd en bestaande routes worden in stand gehouden. Recreatieschap Drenthe heeft de taak recreatieve routestructuren te ontwikkelen en te beheren, zodat de recreant volop actief kan genieten van al het moois dat Drenthe en Ooststellingwerf biedt.

Het behouden en versterken van de routenetwerken vraagt continue aandacht. Het huidige netwerk versterken als het gaat om de kwaliteit en de beleving en de bezoeker en inwoner van Drenthe en Ooststellingwerf verleiden om gebruik te maken van de routenetwerken. Om ervoor te zorgen dat de routenetwerken er netjes bijliggen en de routes goed te volgen zijn, rijden er twee onderhoudswagens rond. Deze zorgen voor onderhoud en ontwikkeling van de routenetwerken.

In de gemeente De Wolden is een eerste experiment uitgevoerd met een wandelknooppuntensysteem (circa 1.000 bordjes en 50 knooppunten) hetgeen nog verder wordt uitgebreid. Daarnaast wordt gewerkt aan de realisatie van wandelknooppuntensystemen in de gemeenten Ooststellingwerf, Westerveld en Midden-Drenthe. Het ligt in de bedoeling om in volgende jaren ook andere delen van Drenthe (gemeenten Coevorden, Borger-Odoorn, deels Emmen) van dit systeem te voorzien.

d. Vaarrecreatie

Het Recreatieschap Drenthe beheert langs de Drentse kanalen een 4 tal toiletgebouwen voor de recreatievaart, te weten bij Havelte, Rogat, Echten en Hoogersmilde. Bij de toiletvoorzieningen zijn informatiepanelen en verhalenpalen rond de cultuurhistorie van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveense Vaart geplaatst.

In 2015 is een eerste eBook ontwikkeld. De Drentse Hoofdvaart is van enorme betekenis geweest voor de ontwikkeling van Drenthe. De sporen vanuit het verleden zijn langs de vaart dan ook nog goed zichtbaar. Via het eBook komen de verhalen tot leven en dat maakt de fietsroute extra aantrekkelijk. In 2016 is een tweede eBook over het gebied langs de Hoogeveense Vaart/Verlengde Hoogeveense Vaart (Meppel – Emmen) ontwikkeld. Inmiddels is de serie voorzien van een derde titel; een eBook langs het Noord-Willemskanaal.

e. Planontwikkeling en advies

Toerisme en recreatie zijn beleidsvelden die veel relaties hebben met andere zaken, zoals sport, cultuur, verkeer en vervoer, plattelandontwikkeling en ruimtelijk beleid. Door het Recreatieschap Drenthe worden verbindingen gelegd met al deze sectoren om tot een goede afstemming en integratie te komen. Hierbij treedt het Recreatieschap Drenthe ook adviserend op richting de gemeenten. Naast algemene adviezen (bijvoorbeeld advies toeristenbelasting, advies camperbeleid) wordt ook richting individuele gemeenten, natuurbeschermingsorganisatie en ondernemersgroepen meegedacht. Het Recreatieschap Drenthe is voorts actief betrokken bij het Internationale Natuurpark Veenland, het Unesco Global Geopark de Hondsrug, Koloniën van Weldadigheid. Een bijzonder element rond de advisering van bedrijven is in 2014 de instelling door het Recreatieschap Drenthe, in nauwe samenwerking met Gastvrij Drenthe en de provincie Drenthe, van het Recreatie Expertteam. Het team geeft adviezen aan bedrijven die onder meer in de problemen zijn geraakt rond financiën, organisatie en visie.

Een vitale recreatiesector is voor Drenthe van groot belang. Samen met de provincie Drenthe en RECRON is het project 'Vitale Vakantieparken Drenthe' opgestart. Doel van dit project is oplossingen te vinden om vraag en aanbod weer in balans te krijgen. Binnen de 'Aanpak Vitale Vakantieparken Drenthe 2018-2024' werken ondernemers uit de sector, eigenaren (VvE's), RECRON, het Recreatieschap Drenthe, alle Drentse gemeenten en provincie, samen. Daarmee is het een unieke aanpak in Nederland. Hiermee is een actieve alliantie gevormd om tot en met 2024 in een uitvoeringsgerichte aanpak een daadkrachtige impuls te geven aan de kwaliteit van de vakantieparken.

3. Fonds voor Recreatie en Toerisme

a. Instelling

In 1998 heeft het bestuur van het Recreatieschap Drenthe besloten om te komen tot de vorming van een fonds voor recreatie en toerisme (dit is als zodanig ook verwerkt in de gemeenschappelijke regeling).

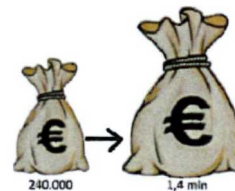
Jaarlijks stellen de deelnemende gemeenten een bedrag voor dit fonds beschikbaar gebaseerd op een vaste bijdrage en een bedrag in samenhang met de toeristische overnachtingen (een deel van de toeristenbelasting wordt feitelijk via het Recreatieschap Drenthe direct weer ingezet ter stimulering van de sector). De omvang van het fonds fluctueert daardoor. In 2017 was het fonds € 241.553,-- groot.

b. Doelstelling

De doelstelling van het fonds is "het op een effectieve en efficiënte wijze zorgdragen voor vernieuwing en stimulering van recreatie en toerisme in Drenthe in brede zin". Door de toezegging van een bijdrage uit het fonds kunnen op snelle wijze andere subsidiegelden worden gegenereerd. Zo kan op een alertere wijze worden ingespeeld op wensen vanuit overheden en bedrijfsleven. Projecten die niet of slechts met veel moeite zouden zijn gerealiseerd zijn, door inzet van het fonds, toch uitvoerbaar gebleken. De opzet was dan ook in de afgelopen jaren zeer succesvol. De fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier in relatie tot de inzet van andere (subsidie)middelen.

c. Inzet van het fonds

In de afgelopen periode van 5 jaar (2013 – 2017) is via de inzet van het fonds een investering in het Drentse toeristisch/recreatieve product van circa € 12.000.000,-- gerealiseerd. Algemeen mag dan ook gezegd worden dat het fonds een zeer grote multiplier heeft.

Uit commentaren van zowel gemeenten als bedrijfsleven maar ook uit eigen constatering kan worden opgemerkt, dat het fonds succesvol is.

4. AORTA

Het Recreatieschap Drenthe organiseert het AORTA-overleg (Algemeen Overleg Recreatief Toeristische Ambtenaren). Het AORTA-overleg is waardevol en zeer effectief.

In het AORTA wordt intensief van gedachten gewisseld door de toeristisch/recreatieve ambtenaren van de deelnemende gemeenten en de provinciale ambtenaren. Regelmatig worden er sprekers uitgenodigd zoals vertegenwoordigers van het toeristisch bedrijfsleven, natuurbeschermingsorganisaties en andere van belang zijnde instanties.

Daarnaast worden in het overleg de plannen en projecten van het Recreatieschap Drenthe getoetst en waar nodig worden ambtenaren van gemeenten hierbij betrokken. De vaak solitaire functie van de gemeentelijke beleidsmedewerkers op het gebied van toerisme wordt op deze wijze aanzienlijk versterkt.

Vaak spelen dossiers bij meerdere gemeenten. Het blijkt effectief om onderling ervaringen uit te wisselen en zo de ervaring van anderen te leren kennen. Ook organiseert het Recreatieschap cursussen voor de leden van de AORTA. In 2017 is de cursus "destination branding" georganiseerd en met goed resultaat gevolgd.

5. Doelmatigheid en Rechtmatigheid

De aard en omvang van het Recreatieschap Drenthe laten een 3-tal kenmerken zien:

- Kleinschaligheid
- Effectiviteit
- Intensiviteit (veel projecten)

Doelmatigheid

In overleg met de accountant wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van de bedrijfsvoering en de administratieve opzet. Dit onder meer door verdere doorvoering van de digitalisering binnen de boekhouding. De invordering van rekeningen, het verrichten van betalingen en het zorgen voor bevoorschotting van subsidiemiddelen is hierdoor ook in het afgelopen jaar verder verbeterd.

Rechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidscontrole zijn volgens de van toepassing zijnde interne en externe regelgeving de volgende zaken de revue gepasseerd:

- wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Drenthe;
- verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van het Recreatieschap Drenthe;
- verordening op de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van Recreatieschap Drenthe;
- rechtspositionele regelingen personeel en regelgeving belastingwetgeving;
- regelgeving BTW;
- wet Fido en treasurystatuut;
- regelgeving Europees aanbesteden en staatssteun;
- regelingen betreffende projectfinanciering (subsidievoorwaarden provincie Drenthe, Samenwerkingsverband Noord-Nederland, Interreg programma ed.);
- gemeentewet;
- directiestatuut;

- ambtenarenwet;
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO);
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

6. Communicatie

6.1 Communicatie

Communicatie wordt in onze samenleving steeds belangrijker. De naam Recreatieschap Drenthe is goed bekend binnen de directe werkingskring. Voor de toerist/ inwoner zijn wij minder direct in beeld.

Belangrijk is goede informatie-uitwisseling met onze opdrachtgevers en andere belanghebbenden. Voor onze communicatie zetten we diverse soorten media in.

Via persberichten worden nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht gebracht. Via onze websites (www.recreatieschapidrenthe.nl; www.recreatiecongres.nl; www.recreatiesocieteit.nl) wordt kennis uitgewisseld. Actuele rapporten, verslagen van vergaderingen, belangrijke data worden hierop vermeld. Ook via Facebook en Twitter brengen we actuele ontwikkelingen onder de aandacht.

6.2 Netwerken/samen werken

Het Recreatieschap Drenthe heeft namens de gemeenten een spilfunctie binnen het toeristische-recreatieve werkveld. Met vele organisaties zoeken we de verbinding vanuit de gedachte dat we 'samen sterker worden'. Zo werken we o.a. intensief samen met:

- Provincie Drenthe binnen het project Vitale vakantieparken, ontwikkeling toeristische-recreatieve (infra)netwerken, visieontwikkeling (MTB- en Wandelvisie), boomhut XXL en vele andere projecten;
- Marketing Drenthe. Doel is de marketing van Drenthe en de informatievoorziening over Drenthe beter op elkaar af te stemmen. Hierbij gaat het ook om het bevorderen van de samenwerking binnen de verschillende regio's op het gebied van marketing;
- diverse ondernemersorganisaties binnen, mede door het Recreatieschap Drenthe geïnitieerde projecten, projecten met als doel om de sector te versterken;
- natuurorganisaties om binnen het palet van 'beschermen, beleven en benutten' een goede balans te vinden. Doel is de toegankelijkheid van onze natuurgebieden te borgen en daar waar mogelijk de toeristisch-recreatieve voorzieningen op een kwalitatief goed peil te houden.

7. Resultaat van het boekjaar

Het boekjaar 2017 kan worden afgesloten met een positief resultaat van € 9.595.

8. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening.

Onder verwijzing naar het vorenstaande stellen wij u voor:

- a. over te gaan tot vaststelling van de jaarrekening van het Recreatieschap Drenthe 2017;
- b. het resultaat over 2017 te weten € 9.595 ten gunste te brengen van de bestemmingsreserve onderhoud.

1. Personeel

Personeel is belangrijk voor de dienstverlenende organisatie die wij zijn. Alleen met deskundige en professionele medewerkers kunnen wij de prestaties leveren die van ons verwacht mogen worden. Jaarlijks worden functionerings- en beoordelingsgesprekken gevoerd met onze medewerkers. Deze gesprekken gaan over afspraken om de duurzame inzetbaarheid van de medewerker te bevorderen. Wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken.

2. Huisvesting

Het Recreatieschap Drenthe huurt kantoorruimte (begane grond) in Diever. De huurverplichting loopt tot en met 31-12-2020. Een deel van deze ruimte wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets 4Daagse. Daarnaast hebben we de beschikking over een locatie in Wijster voor de opslag van het beboddingsmateriaal (palen, borden, bevestigingsmateriaal ed.). Sinds juli 2016 wordt een deel van de achterzijde verhuurd aan het bedrijf Retrospect. Hierdoor is de beschikbare ruimte nu goed in overeenstemming met de benodigde ruimte.

3. Onderhoud

Het Recreatieschap Drenthe heeft de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd. Vaak gaan gerealiseerde eindproducten (denk aan fietspaden, kunstwerken, bankjes ed.) over in eigendom naar de grondeigenaar. Een aantal eindproducten blijven echter in onderhoud van onze organisatie. Onder onze verantwoordelijkheid vallen o.a.:

35 thema fietsroutes (zo'n 2.250 bordjes)

3 LF(lange afstand)-routes (850 bordjes)

Fietsknooppuntensysteem (550 knooppunten en 6.300 bordjes)

11 MTB routes (35 infopanelen en 2.500 bordjes)

1 motor/fietsroute (78 bordjes)

29 wandelroutes (10 infopanelen en 1.450 bordjes)

Wandelknooppuntensysteem (85 infopanelen, 260 knooppunten, ruim 3.500 bordjes)

Daarnaast nog bebodding afkomstig uit enkele specifieke onderwerpen; Geoparkbebodding (zo'n 125 infopanelen en 150 bordjes), Hunebedbewegwijzering (zo'n 200 bordjes).

4. Overige

Bestuursexcursie 2017

Jaarlijks organiseert het Recreatieschap Drenthe een bestuursexcursie. Aan de excursie nemen een groot aantal bestuurders van onze organisatie deel. In 2017 ging de excursie naar de provincie Friesland. Het programma bestond uit een uitleg over het programma in Leeuwarden i.v.m. de nominatie Culturele Hoofdstad 2018. De dag kreeg een vervolg in Terherne, het gethematiseerde Kameleondorp. De ontwikkelingen rond het bezoekerscentrum Kornwerderzand (afsluitdijk) en een bezoek aan Beach Resort Makkum maakten het programma compleet. De excursie leverde nieuwe kennis op en heeft het onderlinge netwerk verstevigd.

Recreatiesociëteit Drenthe

De Recreatiesociëteit Drenthe is een netwerk waaraan een kleine 100 ondernemers en overheden deelnemen. In 2017 zijn een drietal bijeenkomsten georganiseerd. Doel is het stimuleren van samenwerking tussen partijen, het uitwisselen van kennis en het met elkaar kunnen discussiëren over diverse toeristisch/ recreatieve onderwerpen.

Daarnaast hebben de leden van de Recreatiesociëteit gratis toegang tot het jaarlijkse recreatiecongres.

Recreatiecongres

Op 7 december jl. hebben ruim 270 Drentse recreatie en toerisme professionals het jaarlijkse Recreatiecongres bijgewoond. Rode draad van de dag was de continue veranderende gast en hoe we daarop in kunnen spelen. Het voorprogramma van het 33^e congres vond plaats in het provinciehuis van de provincie Drenthe. Het programma werd vervolgd in de net opgeleverde vernieuwde en recent geopende congreslocatie van De Bonte Wever. Het thema was 'Gast verandert....verander mee'.

Met zo'n 270 deelnemers kan worden gesteld, dat ook dit congres succesvol is verlopen. Dit zowel als platform voor de uitwisseling van kennis, als ook – en met name – als plaats voor netwerken en contacten.

5. Bestuur

Het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe wordt gevormd door bestuursleden die worden aangewezen door de colleges en wethouders van de deelnemende gemeenten (13). Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur dat wordt aangewezen door het Algemeen Bestuur. De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende bestuurders. In bijlage 7 treft u nadere gegevens aan omtrent het bestuur.

6. Fonds Recreatie en Toerisme

De bijdragen van de deelnemende gemeenten aan het fonds bedroegen in totaliteit in 2017 € 241.553,- Mede dankzij het fonds is in 2017 een investeringsvolume van € 1.518.308,- gerealiseerd. Voor een compleet projectenoverzicht van het Fonds Recreatie en Toerisme over het jaar 2017 verwijzen wij u naar bijlage 5.

Jaarlijks worden de bijdragen van de deelnemende gemeenten ontvangen. Gedurende het jaar worden projectvoorstellen ontvangen van derden. Na zorgvuldige afweging worden toezeggingen gedaan aan verschillende initiatieven. Veelal vindt uitbetaling van de toegezegde bijdrage gedurende c.q. na afronding van de plannen plaats. De reeds toegezegde, maar nog niet uitbetaalde toezeggingen worden aangehouden in de bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme.

7. Projecten

In 2017 heeft het Recreatieschap Drenthe een groot aantal projecten gecoördineerd of in geparticipeerd. Naast een uitvoerende rol heeft het Recreatieschap Drenthe zowel een financiële als actief participerende rol.

Hierbij treft u een overzicht aan van de projecten welke in 2017 zijn uitgevoerd:

Projecten die het Recreatieschap Drenthe coördineert:

Project: Kwaliteitsimpuls fietspaden

Op grond van het gebleken succes van het project Herstel Fietspaden fase 1 heeft de provincie op verzoek van het Recreatieschap Drenthe besloten om – mede gelet op de Fietsbeleidsnota – een extra bedrag van € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor het herstel en de ontwikkeling van fietspaden. Het project is – meer dan in het vorige project – een samenwerking tussen provincie en Recreatieschap Drenthe.

De voorbereiding van dit project loopt via het Recreatieschap Drenthe, terwijl de beschikkingen van de bijdragen aan de gemeenten en de afrekening per fietspad via de provincie loopt.

Projectomvang: € 2.000.000,--.

Projectkosten Recreatieschap Drenthe: € 71.682,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t..

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Aanpassing fietsknooppuntnetwerk gemeente Ooststellingwerf

Werkzaamheden met betrekking tot het aanpassen van het fietsknooppuntnetwerk gemeente Ooststellingwerf vanwege wijzigingen van de N381.

Projectkosten: € 12.132,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t..

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Ontwikkeling wandelknooppuntensysteem Drenthe

Door veel gemeenten in Drenthe wordt op dit moment gewerkt aan de ontwikkeling van een wandelknooppuntensysteem. Dit systeem geeft veel wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen. In Drenthe wordt de ontwikkeling van dit systeem per gemeente opgepakt. Het Recreatieschap Drenthe biedt ondersteuning bij de realisatie van het wandelknooppuntensysteem (ontwikkeling tracé, regelen vergunningen, plaatsen bebording en financiële afwikkeling). De eerste fase bestaat uit een drietal gemeenten (De Wolden, Westerveld en Midden-Drenthe).

Projectkosten: € 385.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 38.500,--

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Regionaal Landschap

Het Recreatieschap Drenthe participeert in de stuurgroep en de projectgroep Regionaal

Landschap Zuid West Drenthe. Onderwerp is gebiedsontwikkeling vanuit toeristisch/recreatieve optiek. Gewerkt wordt aan onder meer de verbetering van de bewegwijzering naar de diverse natuurgebieden/nationale parken, de infopunten, toeristische dagattracties en parkeerplaatsen. Het Recreatieschap Drenthe plaatst de gebiedsborden.

Projectkosten: € 44.600,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t.

Looptijd project: 15 maart 2018

Project: Expertteam fase 3

Dit project is de 3^e fase van het project Recreatie Expert Team. Doel is het geven van een kwaliteitsimpuls aan de sector. De unieke kracht van het Recreatie Expert Team is de expertsessie, gevolgd door de inzet van een coach. Tijdens de expertsessie kijkt een op maat samengesteld multidisciplinair team experts vanuit verschillende invalshoeken naar het bedrijf of plan. Inmiddels zijn al veel bedrijven actief gestimuleerd en ter zijde gestaan door een betrokken coach.

Met fase 3 wordt een extra impuls gegeven aan de stabiliteit van toeristisch/recreatieve bedrijven.

Projectkosten: € 100.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 20.000,--

Looptijd project: 1 oktober 2018

Project: Verbetering voorzieningen vaarrecreatie Zuidlaardermeer

Op verzoek van de gemeente Tynaarlo, gemeente Haren, gemeente Hoogezand-Sappemeer en Provincie Groningen en de ondernemers rond het Zuidlaardermeer houdt het Recreatieschap Drenthe zich bezig met de opwaardering van de watergerichte toeristische infrastructuur Zuidlaardermeer (te weten: baggerwerkzaamheden en aanleggen van steigers)

Projectkosten: € 383.083,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t.

Looptijd project: 1 april 2019

Project: Stimulering Ontwikkeling Vrijtjdssector

Het Recreatie Expert Team is een succesvol instrument om ondernemers te versterken. Om dit instrument voor een bredere doelgroep beschikbaar te stellen is er een 'light'-versie ontwikkeld met als doel om meer ondernemers directe ondersteuning te geven in het versterken van hun ondernemersvaardigheden. Het project biedt verschillende onderdelen aan die laagdrempelig zijn. Hierbij kan gedacht worden aan de inzet van mystery guest visits, scholing ed.

Projectkosten: € 52.500,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 2.500,-- (uren)

Looptijd project: 31 december 2017

Project: Pilot digitalisering fietsroutes

In samenspraak met de gemeenten De Wolden en Aa en Hunze worden bestaande fietsroutes bewerkt, zodat deze ook digitaal aangeboden kunnen worden (op www.drenthe.nl). Dit project is een pilot, afhankelijk van de uitkomst zal dit een vervolg kunnen krijgen in andere gemeenten.

Projectkosten: € 20.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 10.000,--

Looptijd project: 31 december 2018

Project: MTB-fonds.

Vanuit de MTB-visie die in samenwerking met NTFU en MTB-verenigingen is opgesteld is geconstateerd dat er behoefte is aan de ontwikkeling van een MTB-fonds. Het doel van het fonds is de instandhouding van het MTB-routen netwerk in Drenthe op een kwalitatief gewenst basisniveau. Middels dit fonds worden de verenigingen gestimuleerd het onderhoud van de MTB-routes te versterken.

Projectkosten: € 10.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 10.000,--

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Koepelproject Fietsprovincie

Dit project sluit aan bij de nota Kwaliteitsimpuls Optimaal Fietsnetwerk van Provincie Drenthe. Het project kent een aantal onderdelen. Het bestaande fietsknooppuntennetwerk (dat reeds 10 jaar bestaat) zal worden aangepast aan nieuwe wensen. Verder is de bestaande paddenstoelenbewegwijzering in beeld gebracht via een inventarisatie- en schoonmaakronde.

Projectkosten: € 80.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 27.200,--

Looptijd project: 31 december 2017

Project: Hippisch Toerisme

Binnen de Provincie Drenthe wordt ingezet op paardensport met als eerste prioriteit het zorgdragen voor een netwerk van ruitersporen en een goede bewegwijzering. Dit project zal fasegewijs per gebied (Drents-Friese Wold, Dwingelderveld en Boswachterij Hart van Drenthe) resulteren in een obstakelvrij bestek. Daarnaast wordt binnen dit project aandacht besteed aan de beheer- en onderhoudskosten voor het in stand houden van het paardennetwerk op langere termijn.

Projectkosten: € 126.500,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Toeristische voorzieningen 2017

Het Recreatieschap Drenthe houdt zich bezig met het bijwerken van de database welke ten grondslag ligt aan de website www.drenthe.nl. Toeristische basisinformatie wordt actueel gehouden en gegevens omtrent evenementen worden ingevoerd. Naast digitale informatie worden analoge uitgaven ontwikkeld en verspreid.

Projectkosten: € 144.092,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--

Looptijd project: 31 december 2018

Project: Expertteam fase 4

Alweer de vierde fase van het Expertteam

Projectkosten: € 100.000,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 20.000,--

Looptijd project: 31 december 2019

Project Natuurpark wandelknooppuntensysteem

Het Recreatieschap Drenthe werkt samen met Natuurpark Moor –Veenland. Binnen dit project wordt gewerkt aan de aanleg van een grensoverschrijdend wandelknooppuntennetwerk.

Projectkosten: € 99.330,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 14.900,--

Looptijd project: 31 december 2019

Project Natuurpark fietsknooppuntensysteem

Het reeds aan Nederlandse zijde liggende fietsknooppuntensysteem wordt verbeterd (aangepast aan nieuwe infrastructuur) en zal grensoverschrijdend worden aangelegd. Natuurpark Moor – Veenland zorgt voor aansluiting aan Duitse zijde zodat de recreant en toerist grensoverschrijdend kan fietsen.

Projectkosten: € 19.845,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 2.977,--

Looptijd project: 31 december 2019

Project Recreatieplan Fochteloërveen

In nauwe samenwerking met diverse terrein beherende organisaties en de betrokken gemeenten wordt gewerkt aan het opstellen van een recreatieplan voor dit unieke gebied (een van de weinige en best bewaarde hoogveengebieden).

Projectkosten: € 36.958,--

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 6.000,--

Looptijd project: 1 juli 2018

Project Vitale vakantieparken

In opdracht van het Recreatieschap Drenthe en de provincie Drenthe is een onderzoek uitgevoerd naar de vitaliteit van de verblijfsrecreatie in Drenthe. De resultaten zijn neergelegd in het rapport 'Vitaliteit verblijfsrecreatie Drenthe' en gepresenteerd aan gemeenteraden en Provinciale Staten. Doel van het onderzoek was gedetailleerd in kaart brengen hoe het staat met de vitaliteit van de sector, vanuit het oogpunt van bedrijfsmatig functioneren. Voor het onderzoek is samengewerkt met de Drentse gemeenten en met brancheorganisatie RECRON. Om de vitaliteit van de recreatiesector te vergroten willen provincie, gemeenten en recreatieschap samen met ondernemers aan de slag en gezamenlijk een plan van aanpak opstellen. Hierbij is maatwerk het uitgangspunt. Het gehele onderzoek is te vinden op www.provincie.drenthe.nl/vitalevakantieparken.

Ondertekening convenant door provincie en gemeenten tijdens het Recreatiecongres op 7 december 2017

Projectkosten: € 400.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 200.000,--
Looptijd project: 31 december 2020

Project: boomhut XXL

Een boomhut heeft iets magisch. Deze luxe 'boomvilla's' staan op vijf vakantieparken in Drenthe en zijn van alle gemakken voorzien. In Boomhut XXL zijn creatieve teams uitgedaagd om de meest unieke, bijzondere boomhut van Nederland te ontwerpen én te bouwen.

De bouw en de bekendmaking van de winnaar van deze wedstrijd werd vastgelegd en uitgezonden door SBS6. Met behulp van de ondernemers is het plan van de provincie Drenthe om de provincie op een ludieke manier op de kaart te zetten hierdoor uitgevoerd.

Projectkosten: € 134.271,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--
Looptijd project: 31 maart 2018

Project: MTB projecten

De mountainbike gemeenschap heeft samen met Recreatieschap Drenthe en de provincie Drenthe (deze rol wordt ingevuld door programma Op Fietse) het initiatief genomen om ook het mountainbiken in de provincie een kwaliteitsimpuls te geven. Daarmee is Drenthe de eerste provincie in Nederland die samen met alle relevante partners een mountainbike visie heeft opgesteld. Mountainbiken kan een belangrijke bijdrage leveren aan meer bestedingen in de vrijetijdseconomie, een hogere sportparticipatie, een sportief imago en meer fietsbeleving. De uitwerking van deze visie is in gang gezet. Binnen dit project gaat het om uitrol van bebording.

Projectkosten: € 6.545,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 3.272,--
Looptijd project: 31 december 2018

Project: Versnellingsagenda MTB visie Drenthe

Binnen dit project worden andere onderdelen van de MTB visie ten uitvoer gebracht. Doel is om Drenthe als MTB provincie op de kaart te zetten.

Projectkosten: € 21.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 10.500,--
Looptijd project: 31 december 2018

Project: Men- en ruiterroutes

In gemeente De Wolden wordt gewerkt aan het ontwerpen en het uitzetten van een tweetal ruiterroutes in de gemeente.

Projectkosten: € 5.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--
Looptijd project: 31 december 2018

Projecten van derden waar het Recreatieschap Drenthe direct bij betrokken is:

Project: Ontwikkeling Holtingerveld

Projecttrekker: gemeente Westerveld en Staatsbosbeheer

Het betreft het verbeteren van de toeristische ontsluiting van het Holtingerveld, onder meer door het realiseren van een aantrekkelijke toegangspoort.

Projectkosten: € 200.000,-

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 25.000,-

Project: Gecoördineerde aanpak recreatief/toeristisch onderzoek

Projecttrekker: provincie Drenthe, Marketing Drenthe en Recreatieschap Drenthe

Het komen tot een uniforme gegevensverzameling in relatie tot toerisme en recreatie in Drenthe. Hierbij kan ondermeer worden gedacht aan het jaarlijkse NRITonderzoek.

Projectkosten: € 10.000,-

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 3.500,-

Project: Projectgroep Natuurlijke Recreatie

Projecttrekker: Recron

Natuurlijke Recreatie is een samenwerkingsproject van de RECRON en de Natuur en Milieufederatie Drenthe en wordt ondersteund door de provincie Drenthe, de Drentse gemeenten en het Recreatieschap Drenthe.

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t.

Projectkosten: n.v.t.

Project: Ontwikkeling Wandelroutenetwerk Ooststellingwerf

Projecttrekker: gemeente Ooststellingwerf en Recreatieschap Drenthe

De provincie Friesland werkt aan de ontwikkeling van een wandelroutenetwerk.

In Ooststellingwerf wordt dit netwerk geplaatst door het Recreatieschap Drenthe. Ook het onderhoud van dit netwerk wordt uitgevoerd door het Recreatieschap Drenthe.

Projectkosten: n.v.t.

Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t.

Looptijd project: uitvoering gestart in 2015

Project: Onderzoek verblijfsrecreatie paradox

Projecttrekker: provincie Drenthe

Het samen met provincie en Recron Drenthe komen tot een goede analyse van de verblijfsrecreatie in Drenthe (ontwikkeling en trends). Dit zowel in kwalitatieve zin als in kwantitatieve zin. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het kleurenmodel ontwikkeld door de Recron.

Naast bovengenoemde projecten participeert het Recreatieschap Drenthe in 2017 ook in een groot aantal andere projecten cq. overleggen, zo zijn onder meer te noemen:

- Gebiedsvisie Uffelte/Ruinen;
- Ontwikkeling TOP's Noordenveld;
- Ontwikkeling landgoederen Noordenveld/Leek;
- Nationaal Beek en Esdorplandschap Drentse Aa diverse poorten;
- Ontwikkeling poort Ruinen;
- Internetplatform Drenthe (drenthe.nl);
- Project Dynamisch Toerisme;
- Kenniscentrum Events;
- Projecten van 'Op Fietse' (VAM-project, paddenstoelen, Quickscan Fietspaden, fietsknooppuntennetwerk);
- Regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek;
- App's (Drenthe app, Pauperpadapp);
- Punt H Hoogeveen;
- Leader ZuidWest Drenthe;
- Gebiedscoöperatie ZuidWest Drenthe;
- Veenhuizen boeit.

8. Toekomstverwachting

In het kader van de jaarrekening 2017 past het even stil te staan bij de ontwikkelingen in 2018 en volgende jaren. Van belang zal in deze jaren de verdere ontwikkeling van de samenwerking tussen de diverse partijen op het gebied van toerisme en recreatie zijn. In dit kader past ook het ontwikkelen van beleid ter versterking van de verblijfsrecreatieve sector (Recreatie Expert Team). Het project 'Vitale Vakantieparken Drenthe' is van groot belang voor de toekomst van de sector en voor het in stand houden van de werkgelegenheid en bestedingen vanuit de sector. Dit project zal meerjarig zijn waarbij vele partijen zijn betrokken en verbonden.

Tevens zal gewerkt worden aan een versterking van de provincie-/landgrens overschrijdende samenwerking. Dit gezien het toenemende economische belang van de sector; extra investeringen in kwaliteit en verbreding van het product zijn en blijven van groot belang.

Verplichte paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Financiering
3. Verbonden partijen
4. Grondbeleid
5. Bedrijfsvoering

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Op 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden. Het BBV verplicht het Recreatieschap Drenthe aandacht te besteden aan de risico's. Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het bestaat uit die middelen die gebruikt kunnen worden om niet-begrote kosten te kunnen opvangen.

Om te komen tot een uitspraak over het weerstandsvermogen is een inschatting van risico's die het Recreatieschap Drenthe loopt noodzakelijk. Voor het kunnen bepalen van het benodigde weerstandsvermogen is de financiële impact per risico berekend. Risico's zijn per definitie niet goed meetbaar. Dit komt doordat voor voorzienbare en redelijk kwantificeerbare risico's een voorziening moet worden gevormd.

Om een goed beeld te geven van de structurele exploitatie en de projecten zijn een aantal gegevens over de afgelopen jaren opgenomen.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<i>Algemene reserve</i>	€ 93.463	€ 93.463	€ 93.463
<i>Fonds Recreatie en Toerisme</i>	438.732	452.252	350.923
<i>Bestemmingsreserve personele Inzet</i>	46.011	33.513	31.895
<i>Bestemmingsreserve onderhoud</i>	31.728	31.566	49.282
<i>Bestemmingsreserve ontwikkeling Infrastructuur</i>	50.696	48.402	68.402
<i>Resultaat boekjaar na bestemming</i>	9.595	16.162	804
<i>Totale exploitatie (excl. Projecten)</i>	946.864	836.275	952.204
<i>Totaal projecten</i>	55.349	205.026	131.490

Personeel

Een kleine organisatie als het Recreatieschap Drenthe is kwetsbaar in de personele bezetting. Voor veel functies is het niet haalbaar om achtervang op hetzelfde kwalitatieve niveau beschikbaar te hebben. Dit betekent al snel dat beroep gedaan moet worden op externe ondersteuning. Een interim-functionaris zal het uit weerstandsvermogen bekostigd moeten worden.

Vervanging bij ziekte/calamiteit (directie) 6 maanden, dagtarief € 1.000, 2 dagen per week € 52.000
Vervanging bij ziekte en calamiteit (administratie) 6 maanden, dagtarief € 500, 2 dagen per week € 26.000

Materieel

Het Recreatieschap Drenthe heeft geen gebouwen in eigendom en heeft geen omvangrijke investeringen in materiële vaste activa gedaan. Er bestaan derhalve geen significante risico's omtrent waardering, vervanging en onderhoud.

Interne beheersing

Het Recreatieschap Drenthe kent net als iedere andere organisatie mee- en tegenvallers in de sfeer van organisatie en overige kosten. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op overschrijding van budgetten voor communicatie, kantoor en overige kosten.

Dergelijke tegenvallers dienen opgevangen te kunnen vanuit het weerstandsvermogen. Het budget voor dit type kosten is bij het Recreatieschap Drenthe ongeveer € 200.000 per jaar.

	Grondslag	Bedrag in weerstandsvermogen
Budgetoverschrijding	10 % van geraamde kosten gedurende 2 jaar	€ 40.000

Overige opbrengsten

Behalve aan de kostenkant kunnen ook de opbrengsten tegenvallen. Het Recreatieschap Drenthe kent geen grote stromen hierin. Via een dienstverleningsovereenkomst wordt administratieve ondersteuning verleend aan samenwerkende partijen (€ 10.500).

Ook wordt een deel van het pand onderverhuurd. Bij opzegging van het huurcontract dalen de kosten nauwelijks zodat het Recreatieschap met een structureel nadeel van € 17.500 achterblijft.

Het Recreatieschap Drenthe bezit gronden aan de Pottendijk te Emmen welke in erfpacht zijn uitgegeven. Mochten deze gronden verkocht worden dan zal de gemiste opbrengst (de erfpachtcanons) in de toekomst gedekt moeten worden. Hier zal nadere besluitvorming over moeten plaatsvinden; derhalve is dit in de berekening buiten beschouwing gelaten.

Beëindiging dienstverlening/verhuur	Grondslag anderhalf jaar	Bedrag in weerstandsvermogen € 42.000
-------------------------------------	-----------------------------	--

Projecten

De projecten staan bij het Recreatieschap Drenthe feitelijk buiten de exploitatie. Ter financiering van de projecten wordt een beroep gedaan op externe subsidiegevers. Daarnaast wordt aan een aantal projecten een bijdrage vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme toegekend. Het saldo van het Fonds Recreatie en Toerisme vormt feitelijk een buffer om de projecten te financieren en de eventuele mee- en tegenvallers op te vangen. Tegenvallers zullen de mogelijkheden in de toekomst om projecten uit te voeren beperken maar zullen in de basis niet de weerstandscapaciteit van het Recreatieschap Drenthe aantasten. Een scherpe periode beoordeling van de stand van de projecten wordt daarom nagestreefd. In de berekening van het weerstandsvermogen wordt om vorenstaande redenen dan ook met de projecten geen rekening gehouden.

Samenvatting en afweging

Resumerend komen we tot de volgende opstelling met betrekking tot het gewenste niveau van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de geformuleerde uitgangspunten:

<u>Totaaloverzicht</u>	<u>Weerstandsvermogen</u>
Personeel	€ 78.000
Materieel	0
Interne beheersing	40.000
Overige opbrengsten	42.000
Projecten	0
Totaal	€ 160.000

Afgewogen kan worden dat de risico's zich meestentijds niet tegelijkertijd voordoen. Dat betekent dat de omvang van het benodigde weerstandsvermogen niet per se de optelsom van de samenstellende delen behoeft te vormen.

Verder kan opgemerkt worden dat het Recreatieschap Drenthe een gemeenschappelijke regeling is. Deze rechtsvorm betekent uiteindelijk, als de financiële middelen van het Recreatieschap Drenthe ontoereikend zijn, de deelnemende gemeenten de tekorten dienen aan te vullen.

De huidige omvang van de algemene reserve is per 31 december 2017 € 93.463,-- (9,3 % van de totale exploitatielasten). Dit is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten door het bestuur als redelijk geacht, echter een verdere versterking verdient aanbeveling.

Balansrisico's

Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en bij welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen in 2018 daadwerkelijk worden ontvangen (het zijn vorderingen met een legitieme basis). Betreffende de gehanteerde afschrijvingsmethodiek is grotendeels aansluiting gezocht bij de gemeentelijke uitgangspunten.

Gerechtelijke procedures

Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd.

Onderhoud sanitaire voorzieningen ten behoeve van de recreatievaart

In het kader van de bestrijding van de legionellabacterie vindt in het seizoen periodieke controle plaats. De fysieke toestand van de gebouwen is goed.

Coördinatie/projectverantwoording uitvoering recreatief/toeristische projecten

Wederom zijn in 2017 projecten uitgevoerd en in uitvoering genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectadministratie. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende, juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie. Hierdoor worden de financiële risico's tot een minimum beperkt.

Organisatierisico's

De geringe omvang en opbouw van de organisatie evenals de werkdruk kunnen financiële risico's tot gevolg hebben. De ontwikkelingen worden door het bestuur en management nauwlettend gevolgd.

Mogelijke invoer vennootschapsbelastingplicht

Per 1 januari 2016 is de wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Onze organisatie kent een gering aantal kleinschalige commerciële activiteiten. Het risico dat deze wet voor onze organisatie van toepassing is achten we beperkt.

Gezien het bovenstaande kunnen wij concluderen dat wij als gemeenschappelijke regeling geen risico's lopen die van grote materiële betekenis zijn voor de continuïteit van de organisatie.

2. Financiering

Algemeen

Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogt de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Evenals in 2016 is er geen sprake meer van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is voor 2017 derhalve niet van toepassing.

Om praktische redenen is ervoor gekozen het model 'kasgeldlimiet' in deze paragraaf op te nemen. De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2017 gesteld op 8,2%. Van het begrotingstotaal van € 907.205,- is dat € 74.391,-. Het Recreatieschap Drenthe heeft in 2017 geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	1e kw 2017	2e kw 2017	3e kw 2017	4e kw 2017
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	907.205	907.205	907.205	907.205
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	74.391	74.391	74.391	74.391

3. Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaats dan wel publiekrechtelijke organisatie, waarin het Recreatieschap Drenthe een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In 2017 was er geen sprake van een verbonden partij.

4. Grondbeleid

Vanaf eind 1993 heeft het Recreatieschap Drenthe gronden in bezit. Deze gronden betreffen het Regionaal Geluidsportcentrum aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Het centrum omvat:

- a. een regionaal motorcrosscentrum – groot ca. 10 ha;
- b. een provinciaal schietsportcentrum – groot ca. 15 ha.

Het motorcrossgedeelte wordt beheerd en geëxploiteerd door de motorvereniging Motodrôme Emmen. Het schietsportcentrum wordt beheerd en geëxploiteerd door de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum Emmen. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht aan de genoemde organisaties uitgegeven. De resterende looptijd van de erfpacht is nog 28 jaar. Jaarlijks ontvangen wij hiervoor erfpachtcanons (zie programmabegroting c.q. programmarekening). Deze canons worden jaarlijks geïndexeerd. In eerdere besluitvorming heeft het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe besloten over te gaan (indien mogelijk) tot verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming. Met betrekking tot deze verkoop zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

5. Bedrijfsvoering

Zie jaarverslag.

JAARREKENING 2017

Balans per 31 december 2017 (in euro's)

ACTIVA	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Vaste activa		
<u>Immateriële vaste activa</u>		
Auteursrechten Drenthe-kaart	1	1
<u>Materiële vaste activa</u>		
Investerings met economisch nut	<u>12.037</u>	<u>15.671</u>
	12.038	15.672
Vlottende activa		
Voorraad	2.243	2177
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		
Vorderingen op openbare lichamen	106.452	287.813
Overige vorderingen	19.393	16.286
Overige uitzettingen	<u>1.018.151</u>	<u>907.823</u>
	1.146.239	1.214.099
<u>Liquide middelen</u>		
Bank	196.570	127.184
Totaal	<u>1.354.847</u>	<u>1.356.955</u>
PASSIVA	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Vaste passiva		
<u>Eigen vermogen</u>		
Algemene reserve	93.463	93.463
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	9.595	16.162
Bestemmingsreserve fonds Recr.&Toerisme	438.732	452.252
Bestemmingsreserve personele inzet	46.011	33.513
Bestemmingsreserve onderhoud	31.728	31.566
Bestemmingsreserve ontw. infrastructuur	<u>50.696</u>	<u>48.402</u>
	670.225	675.358
Vlottende passiva		
<u>Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		
Overige schulden	167.419	137.760
<u>Overlopende passiva</u>	<u>517.203</u>	<u>543.837</u>
	684.622	681.597
Totaal	<u>1.354.847</u>	<u>1.356.955</u>

Programmarekening (in euro's)

	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2017	2017	2016
BATEN			
Personeel	8.268	13.900	21.548
Huisvesting	29.519	23.900	20.479
Overige opbrengsten	64.391	17.000	44.960
Bijdrage gemeenten in exploitatie	598.000	598.000	597.149
Fonds Recreatie en Toerisme	241.553	241.553	232.728
Projecten	55.349	p.m.	205.026
Totaal baten	997.080	894.353	1.121.890
LASTEN			
Personeel	467.202	497.822	492.690
Huisvesting	78.094	74.750	79.035
Onderhoud	45.496	31.000	41.822
Overige uitgaven	38.362	9.800	28.367
Bestuur	646	500	1.352
Bureau	57.209	47.890	55.582
Afschrijvingen	4.782	3.890	6.028
Fonds Recreatie en Toerisme	255.073	241.553	131.399
Projecten	55.349	p.m.	205.026
Totaal lasten	1.002.213	907.205	1.041.301
Saldo financieringsfunctie	0	0	0
Resultaat voor bestemming	-5.133	-12.852	80.589
<u>Onttrekkingen aan reserves</u>			
Bestemmingsreserve fonds R. & T.	13.520	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	15.852	15.852	21.382
Bestemmingsreserve onderhoud	20.000	20.000	20.000
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	20.000
<u>Toevoegingen aan reserves</u>			
Bestemmingsreserve fonds R. & T.	0	0	101.329
Bestemmingsreserve personele inzet	28.350	23.000	23.000
Bestemmingsreserve onderhoud	4.000	0	1.480
Bestemmingsreserve infrastructuur	2.294	0	0
Resultaat na bestemming	9.595	0	16.162

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1. Inleiding

Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten.

2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering niet plaatsgevonden.

Op de auteursrechten van de VVV-kaart Drenthe wordt niet afgeschreven. Voor het overige vindt afschrijving plaats op basis van de historische aanschafprijs volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het actief.

De afschrijvingstermijnen volgens de lineaire methode bedragen in jaren:

Vervoermiddelen	5
Automatisering	5
Kantoorinventaris	10

Plottende activa

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met eventuele afwaarderingen vanwege incurantheid.

Uitzettingen en overige vorderingen

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordeling.

Onderhanden projecten worden in de balans gepresenteerd als vordering dan wel schuld uit hoofde van de verkregen subsidies dan wel aangenomen projecten. Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de verwachte respectievelijk (subsidie) opbrengst hoger is dan de gemaakte kosten. Indien het bedrag van de verwachte respectievelijk gerealiseerde (subsidie) opbrengst lager is dan de gemaakte kosten, is sprake van een schuld. Een project wordt niet meer als onderhanden project beschouwd indien eindbeschikking van de subsidieverstrekker is verkregen dan wel alle kosten zijn afgerekend.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen, deze bevatten alleen banksaldi.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Bestemmingsreserves

Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Resultaat na bestemming

Het resultaat na bestemming is het resterende resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves. Het resultaat na bestemming wordt onttrokken of toegevoegd aan de algemene reserve of de bestemmingsreserve onderhoud.

Vlottende passiva

Vlottende schulden

De vlottende schulden en de overlopende passiva worden tegen nominale waarde opgenomen.

Programmarekening

Baten

Personeel: opbrengsten van personeel dat werk voor projecten of derden uitvoert; per jaar is dit sterk afhankelijk van de aard van de uitgevoerde projecten.

Huisvesting: opbrengst van erfpachtcanon en onderverhuur van een deel van het pand.

Overige opbrengsten: opbrengsten van werkzaamheden uitgevoerd door het Recreatieschap Drenthe.

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het exploitatieresultaat en het fonds Recreatie en Toerisme.

Lasten

De exploitatiekosten worden berekend op basis van historische kosten.

Met betrekking tot de personeelskosten voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft het Recreatieschap Drenthe zich gehouden aan de Beleidsregels toepassing WNT.

Vergelijkende cijfers

De cijfers voor 2016 zijn, waar nodig, opnieuw gerubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2017 mogelijk te maken.

Toelichting op de balans per 31 december 2017 (in euro's)

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Auteursrechten Drenthe-kaart	<u>1</u>	<u>1</u>

Op de auteursrechten van de Drenthe-kaart wordt niet afgeschreven.

Materiële Vaste Activa

Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

Cumulatieve aanschafwaarde	56.576	
Afschrijving begin van het jaar	<u>-40.904</u>	
	15.672	
Vermeerderingen	<u>1.147</u>	
	16.819	
Aanschafwaarde desinvesteringen	<u>0</u>	
	16.819	
Afschrijvingen 2017	-4.782	
Afschrijvingen desinvesteringen	<u>0</u>	
Boekwaarde per 31 december	<u>12.037</u>	<u>15.672</u>

In bijlage 1 wordt nader ingegaan op het verloop.

Vlottende activa

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Voorraad	<u>2.243</u>	<u>2.177</u>

Het betreft de voorraad kaarten en folders.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Deelnemende gemeenten	172	13.165
Overige openbare lichamen	<u>106.280</u>	<u>274.648</u>
	<u>106.452</u>	<u>287.813</u>

Het betreft met name nog te ontvangen subsidiebedragen van lopende projecten.

JAAARREKENING Recreatieschap Drenthe 2017

Overige vorderingen	<u>31-12-17</u>		<u>31-12-16</u>	
Handelsdebiteuren	<u>19.393</u>		<u>16.286</u>	
Overige uitzettingen	<u>31-12-17</u>		<u>31-12-16</u>	
Nog te ontvangen bedragen				
Waarborgsommen	600		600	
Omzetbelasting	76.926		75.825	
Kruisposten	1.828		0	
Subsidie projecten	0		7.454	
Gemeente Assen	0		13.102	
Diversen	167		0	
Vooruitbetaalde bedragen				
Verzekeringen	9.658		9.697	
Onderhanden projecten	61.815		40.740	
Vooruitontvangen facturen	6.756		5.926	
De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4.				
Schatkistbankieren				
Uitzettingen in 's Rijksschatkist	<u>860.401</u>		<u>754.479</u>	
	<u>1.018.151</u>		<u>907.823</u>	
Drempelbedrag 2017:				
Het bedrag aan middelen dat buiten 's Rijks schatkist is aangehouden:				
buiten schatkist aangehouden	220.503	195.818	196.533	201.604
ruimte onder drempelbedrag	29.497	54.182	53.467	48.396
overschrijding van het drempelbedrag				
Liquide middelen	<u>31-12-17</u>		<u>31-12-16</u>	
Bank Nederlandse Gemeenten	178.037		103.418	
Rabobank	<u>18.533</u>		<u>23.766</u>	
	<u>196.570</u>		<u>127.184</u>	
Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.				

PASSIVA**Vaste passiva**Eigen vermogen

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Algemene reserve		
Saldo per 1 januari	93.463	93.463
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	<u>93.463</u>	<u>93.463</u>
 Resultaat huidig boekjaar	 <u>9.595</u>	 <u>16.162</u>

Conform het besluit van het Algemeen Bestuur is het resultaat 2016 ten gunste van de bestemmingsreserve onderhoud gebracht. Het voorstel is om het resultaat van het huidige boekjaar evenals over 2016 toe te voegen aan de bestemmingsreserve onderhoud.

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Bestemmingsreserve		
Fonds Recreatie & Toerisme		
Saldo per 1 januari	452.252	350.923
Toevoegingen	0	101.329
Onttrekkingen	-13.520	0
Saldo per 31 december	<u>438.732</u>	<u>452.252</u>

Conform het begrotingsbesluit zal het saldo van de bijdragen minus de uitgaven ten laste c.q. ten gunste van deze reserve worden geboekt. In de bestemmingsreserve is sprake van fonds-bedragen die voor een groot deel bestemd zijn voor lopende projecten. De bestemming van deze reserve is uitgewerkt in bijlage 6.

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Bestemmingsreserve		
Personele inzet		
Saldo per 1 januari	33.513	31.895
Toevoegingen	28.350	23.000
Onttrekkingen	-15.852	-21.382
Saldo per 31 december	<u>46.011</u>	<u>33.513</u>

De bestemmingsreserve wordt gebruikt als er sprake is van inzet van additioneel personeel ten gevolge van hoge werkdruk bij projecten en/of administratieve druk.

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Bestemmingsreserve		
Onderhoud		
Saldo per 1 januari	31.566	49.282
Resultaat vorig boekjaar na bestemming	16.162	804
Toevoegingen	4.000	1.480
Onttrekkingen	<u>-20.000</u>	<u>-20.000</u>
Saldo per 31 december	<u>31.728</u>	<u>31.566</u>

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor de het opvangen van de toenemende onderhoudskosten. Het vergroten van deze reserve is noodzakelijk om aan toekomstige onderhoudsverplichtingen te kunnen voldoen (onderhoud van gerealiseerde bewegwijzering ed.).

	<u>31-12-17</u>	<u>31-12-16</u>
Bestemmingsreserve		
Ontwikkeling Infrastructuur recreatie		
Saldo per 1 januari	48.402	68.402
Toevoegingen	2.294	0
Onttrekkingen	<u>0</u>	<u>-20.000</u>
Saldo per 31 december	<u>50.696</u>	<u>48.402</u>

De bestemmingsreserve wordt gebruikt ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot fietsen, wandelen en paardrijden.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Overige schulden**Crediteuren**

	<u>31-12-17</u>	31-12-16
salarissen	101.410	86.282
bewegwijzering	16.606	0
verzekeringen	0	4.893
onderzoekskosten	0	23.020
inhuur derden	0	10.364
overige	<u>49.403</u>	<u>13.201</u>
	<u>167.419</u>	<u>137.760</u>

Overlopende passiva**Nog te betalen bedragen**

	<u>31-12-17</u>	31-12-16
accountantskosten	7.000	10.000
voortuitontvangen bedragen	0	4.000
onderhanden projecten	484.504	518.780
borgsom roeiclub	0	500
kruisposten	0	286
diversen	<u>25.699</u>	<u>10.271</u>
	<u>517.203</u>	<u>543.837</u>

De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4.

De borgsom roeiclub is in 2017 terugbetaald; de overeenkomst is beëindigd.

Niet uit de balans blijvende activa/verplichtingen.

Het Recreatieschap Drenthe heeft gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Deze gronden worden gebruikt door de motorvereniging Motodrôme uit Emmen en de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum uit Emmen. Jaarlijks wordt van beiden een erfpachtcanon ontvangen. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht uitgegeven. De erfpachtregeling resteert nu nog 28 jaar. Het bestuur van het Recreatieschap Drenthe heeft besloten over te gaan (indien mogelijk) tot verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming.

Het kopieerapparaat is in gebruik middels een operational leaseovereenkomst. Deze overeenkomst loopt af per 31 maart 2022; de maandelijkse leasetermijn bedraagt € 181,53 (excl. btw). Naast de leaseovereenkomst loopt er een onderhoudscontract, waarin tevens een standaard afname-aantal van kopiën is inbegrepen. Dit contract bedraagt € 274,50 per kwartaal. Ook deze overeenkomst loopt tot 31 maart 2020. Het kopieerapparaat/printer en het pand worden ook gebruikt door de Stichting Drentse Fiets 4 Daagse (doorberekening vindt plaats afhankelijk van het daadwerkelijk gebruik).

De kantoorruimte (Brink 4b te Diever) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2020. De huurprijs bedraagt per jaar € 46.250,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats sinds 1 januari 2012.

Een gedeelte van de kantoorruimte wordt onderverhuurd aan Retrospect. De huurovereenkomst loopt af per 31 december 2020. En een gedeelte wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets4Daagse.

De opslagruimte (Kampsweg 4 te Wijster) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2020. De huurprijs en servicekosten bedragen per jaar € 7.360,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats sinds 1 juli 2011.

Jaarlijks wordt een bijdrage(€ 1.500,--) betaald aan de Stichting Watersportvoorzieningen Appelscha. Deze bijdrage komt ten goede aan het onderhoud van het sanitairgebouw te Appelscha; de looptijd van deze vergoeding is voor onbepaalde tijd.

Gebruik woord en beeldmerk Tour de TT. Gedurende 10 jaar een abonnementsbedrag voor merkbewaking € 142,--. Loopt af in het jaar 2023.

Ultimo boekjaar is er een schuld aan opgebouwde vakantiedagen van personeel (€ 27.355).

Het Recreatieschap Drenthe heeft een meerjarig contract lopen voor het ontwikkelen van cartografische bestanden (fiets- en wandelcartografie). Deze samenwerking heeft een looptijd van minimaal 4 jaar (ingående december 2016). Hiervoor is een jaarlijkse vergoeding verschuldigd van € 7.864 per jaar (jaarlijks te indexeren).

Voor de automatisering heeft het Recreatieschap Drenthe een leveringsovereenkomst met Spreen ICT afgesloten, dit betreft cloud terminal server, onderhoud/back-up, gebruikers licenties en werkplekbeheer. De maandelijkse kosten bedragen € 1.295,--. Het contract loopt af per 1 januari 2019, hierna geldt een opzegtermijn van 1 kalendermaand. Binnen de looptijd van de overeenkomst is het toegestaan om per kalendermaand diensten op- en af te schalen (op voorwaarde dat 50% van de oorspronkelijke samenstelling blijft bestaan).

JAARREKENING Recreatieschap Drenthe 2017

Toelichting op de programmarekening 2017 (in euro's)

BATEN

Personeel

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Administratieve werkzaamheden	12.481	13.900	15.855
Personele vergoedingen	-4.213	0	5.693
	<u>8.268</u>	<u>13.900</u>	<u>21.548</u>

Voor de stichtingen Drentse Fiets 4Daagse, Geopark de Hondsrug en Internetplatform Drenthe hebben wij administratieve werkzaamheden uitgevoerd. De werkzaamheden voor de stichting Drentse Fiets4Daagse zijn per 1 juli 2017 vervallen. Voor de stichting Geopark zijn extra werkzaamheden voor project-ondersteuning gedaan € 3.000. De personele vergoedingen zijn ontvangsten van medewerkers voor werkzaamheden ten behoeve van ondersteuning bij diverse organisaties. Vanuit het jaar 2016 was er een openstaand bedrag, dit is in 2017 afgeboekt als oninbaar.

Huisvesting

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Erfpachtcanon	6.781	6.900	6.759
Huurinkomsten	17.738	5.000	8.720
Bijdrage loods uit onderhoud	5.000	12.000	5.000
	<u>29.519</u>	<u>23.900</u>	<u>20.479</u>

Het Recreatieschap Drenthe heeft gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compasuum. Deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven aan de motorvereniging Motodrôme en de stichting Schieten Jachtsportcentrum. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht uitgegeven. De erfpacht-regeling resteert nu nog 28 jaar.

Het bestuur van het Recreatieschap Drenthe heeft besloten over te gaan (indien mogelijk) tot de verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming.

Een deel van het pand wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets4Daagse en Retrospect. In de begroting zijn alleen de huurinkomsten van Retrospect meegenomen en zijn de huurkosten voor de stichting Drentse Fiets4-Daagse in mindering gebracht op de huur kantooruimte.

Voor de opslag van gereedschap en onderhoudsmateriaal wordt een loods gehuurd in Wijster. Ten laste van de onderhoudskosten wordt een bijdrage gedaan voor de huur van de loods.

Overige opbrengsten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Recreatiecongres	13.705	6.000	13.111
Recreatiesociëteit	9.323	8.000	8.900
Excursie	5.263	3.000	10.413
Cursus AORTA-ambtenaren	14.500	0	0
Verkoop kaarten en dergelijke	9.217	0	10.780
Overige ontvangsten	12.383	0	1.756
	<u>64.391</u>	<u>17.000</u>	<u>44.960</u>

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd. De deelnemers aan het congres betalen een eigen bijdrage. Vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme werd een bedrag van € 5.772 beschikbaar gesteld.

Deelnemers van de recreatiesociëteit betalen een lidmaatschap. Jaarlijks wordt er een bestuurs-excursie georganiseerd. Vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme werd een bijdrage van € 5.263 beschikbaar gesteld.

De verkoop van kaarten e.d. werd niet opgenomen in de begroting.

In 2017 is voor de AORTA-leden een cursus destination branding georganiseerd; hiervoor werd een eigen bijdrage in rekening gebracht. De overige ontvangsten waren hoger dan begroot door positief uitvallende activiteiten (geen kosten). Een bedrag van € 5.350 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve personele inzet. Een bedrag van € 2.294 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve infrastructuur. Van de gemeente Ooststellingwerf hebben wij een bedrag van € 4.000 ontvangen voor onderhoudswerkzaamheden wandelnetwerk. Dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud.

Bijdrage gemeenten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Bijdrage gemeenten	<u>598.000</u>	<u>598.000</u>	<u>597.149</u>

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in de exploitatiekosten (zie bijlage 2).

Bijdrage gemeenten fonds Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Bijdrage gemeenten	<u>241.553</u>	<u>241.553</u>	<u>232.728</u>

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het fonds Recreatie en Toerisme (zie bijlage 3).

Projecten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Toegerekende projectontvangsten	<u>55.349</u>	<u>p.m.</u>	<u>205.026</u>

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4).

Toelichting op de programmarekening 2017 (in euro's)

LASTEN

Personeel

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Bruto salarissen	429.569	368.922	435.952
Sociale lasten	114.348	123.000	110.889
Uren naar projecten	-91.511	0	-51.297
Reiskosten naar projecten	-2.404	0	0
Detachering personeel	0	0	-12.956
Inlenen van personeel	0	0	1.914
Kosten Arbo	0	1.650	0
Kosten salarisverwerking	3.707	2.750	3.000
Opleiding	1.436	0	1.468
Overige kosten	12.057	1.500	3.720
	467.202	497.822	492.690

Gedurende het jaar 2017 waren er 7,7 fte in vaste dienst (10 medewerkers en 1 oproepkracht).

Werkelijke brutosalarissen inclusief sociale lasten € 543.917 in begroting € 491.922, verschil € 51.995.

Vergelijking van de werkelijke brutosalarissen inclusief sociale lasten ten opzichte van de begroting:

Beleidsmedewerker uitbreiding van 0,67 fte naar 0,78 fte (in verband met aanvullende werkzaamheden)	9.104
Beleidsmedewerker tijdelijk van 0,67 fte naar 0,89 fte (aanvullende werkzaamheden project Hippisch Toerisme, deze uren zijn doorbelast naar het project)	17.062
Financiële medewerker tijdelijk van 0,67 naar 0,78 fte (ondersteunende werkzaamheden project Vitale Vakantieparken, deze uren zijn doorbelast naar het project)	7.689
Vakantietoeslag (eenmalig)	15.725
Overige wijzigingen samengevoegd	2.415
Verschil	<u>51.995</u>

In 2017 is a.g.v. een CAO-akkoord besloten tot het instellen van een IKB (individueel keuzebudget). Een gevolg hiervan is dat het opgebouwde vakantiegeld over de periode juni tot en met december 2017 ook is uitbetaald in 2017; dit was ten tijde van de opstelling van de begroting nog niet bekend.

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsgevonden vanuit de bestemmingsreserve personele inzet € 15.852.

De overige personeelskosten bestaan m.n. uit lasten van het UWV; een oud medewerker heeft een uitkering die voor een deel t.l.v. het Recreatieschap Drenthe komt (eigen risicodragers overheid t.a.v. de Werkloosheidswet uitkering).

Uren naar projecten:

Doorbelasting uren naar projecten van diverse medewerkers € 91.511.

Het Recreatieschap Drenthe voert diverse projecten uit. Afhankelijk van de projectopzet en het subsidieregime kunnen incidentele uren die projectmatig gemaakt zijn door interne medewerkers doorbelast worden naar projecten. Afhankelijk van het project kunnen de uren tegen een uurtarief bruto salaris dan wel met een opslag geboekt worden. Tevens werden er reiskosten gemaakt met betrekking tot de projecten

Dit geeft geen garantie voor de komende jaren. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren de door te belasten uren nog niet bekend.

De opleidingen betreffen:

- a. BHV-cursussen;
- b. bijscholing financiële administratie;

Huisvesting	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Huur kantoorruimte	52.853	47.000	51.817
Energie kantoorruimte	10.285	12.000	9.569
Onderhoud pand	350	750	489
Huurkosten loods	8.040	8.000	7.978
Schoonmaakkosten	2.788	5.000	5.652
Overige huisvestingskosten	3.778	2.000	3.530
	78.094	74.750	79.035

Het Recreatieschap Drenthe huurt een gedeelte van het voormalig gemeentehuis van Diever, Brink 4b, de begane grond. Een deel hiervan wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets 4Daagse en aan de firma Retrospect.

In de begroting zijn de huurkosten voor de Stichting Drentse Fiets 4Daagse in mindering gebracht op de huur kantoorruimte. Werkelijk is de onderverhuur geboekt op huurinkomsten.

De energiekosten van het gehele pand worden gedeeld met de huurder van de bovenverdieping, aan de hand van een verdeelsleutel gebaseerd op verbruiksgegevens.

De schoonmaakkosten zijn lager dan begroot omdat de schoonmaak door een goedkopere dienstverlener wordt uitgevoerd.

Voor de opslag van borden en overige onderhoudsmaterialen wordt een loods gehuurd in Wijster. De huurovereenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2020.

Onderhoud	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Autokosten	5.424		5.248
Kanoroutes	5.150		2.977
Gereedschappen e.d.	294		130
MTB-routes	1.410		3.163
Onderhoud algemeen	16.437		14.286
Toiletvoorzieningen onderhoud e.d.	13.892		13.521
Toiletvoorzieningen energie	2.889		2.497
	45.496	31.000	41.822

De onderhoudskosten waren laag begroot. In 2017 bleken een aantal kanosteigers verouderd te zijn welke geruimd moesten worden.

Conform de begroting werd er € 20.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve onderhoud in relatie tot bewegwijzering en materiaalkosten.

Overige uitgaven	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Recreatiecongres	13.705	6.000	13.111
Recreatiesociëteit	2.176	800	1.087
Inkoop kaarten e.d.	2.867	0	3.756
Cursus AORTA-ambtenaren	14.351	0	0
Kosten excursie	5.263	3.000	10.413
	38.362	9.800	28.367

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd. De kosten (en opbrengsten) zijn hoger dan begroot. Gekozen is voor een dagvullend programma vanuit een kwaliteit-locatie met aansprekende presentaties.

De Recreatiesociëteit is een netwerkgroep met deelnemers uit verschillende organisaties, de deelnemers betalen een lidmaatschap, hieruit worden de kosten voldaan.

In 2017 is een cursus destination branding georganiseerd voor de AORTA-ambtenaren; de organisatie van deze cursus was niet begroot. De deelnemers betaalden een eigen bijdrage; deze is terug te vinden bij de inkomsten (overige opbrengsten).

Jaarlijks wordt er een bestuursexkursie georganiseerd, dit jaar was het een programma naar Friesland (vorig jaar was het een 2-daagse excursie).

Bestuur	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Vergaderkosten	646	500	1.352

Het Algemeen Bestuur vergadert op verschillende locaties waarbij vaak gelijk een locatiebezoek plaatsvindt.

Bureau	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Portikosten	1.185	900	1.343
Telefoon-/faxkosten	2.205	2.000	3.605
Reiskosten	13.297	8.000	11.343
Representatiekosten	578	400	945
Woon-werk reiskosten	0	0	896
Kantoorbenodigdheden	1.586	1.000	822
Kopieerkosten	1.639	1.000	1.761
Leasekosten	1.588	1.100	1.410
Kantinekosten	1.035	900	1.043
Automatiseringskosten	10.531	7.000	7.938
Documentatie en voorlichting	1.052	1.500	677
Abonnementen	1.355	750	1.473
Bankkosten	388	400	672
Verzekeringskosten	9.722	12.000	6.023
Accountantskosten	10.000	9.700	10.340
Overige kosten	1.048	1.240	5.291
	57.209	47.890	55.582

Het Recreatieschap Drenthe heeft vele contacten met haar opdrachtgevers en met projectbetrokkenen. Dit veroorzaakt veel reiskosten (hoger dan begroot).

De automatiseringskosten zijn hoger dan begroot door de overstap naar de cloud-omgeving.

Hierdoor kan vanaf elke locatie worden gewerkt binnen de bedrijfsomgeving. Deze hogere kosten waren ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet voorzien.

Abonnementskosten zijn hoger dan begroot en ten opzichte van de begroting door een overstap naar de web-versie van de financiële administratie (hetgeen ten tijde van opstellen van de begroting nog niet bekend was).

De verzekeringspremie voor de aansprakelijkheidsverzekering is naar beneden bijgesteld door een andere berekeningssystematiek (lager risicoprofiel).

Afschrijvingen	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Afschrijvingen	4.782	3.890	6.028

Recreatie en Toerisme

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
Uitgaven projecten in fonds	<u>255.073</u>	<u>241.553</u>	<u>131.399</u>

De uitgaven aan projecten in het fonds Recreatie en Toerisme zijn per jaar verschillend. De toezegging en de daadwerkelijke afronding vindt niet altijd in hetzelfde jaar plaats (zie bijlage 5).

Projecten

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
Projectuitgaven	<u>55.349</u>	<u>p.m.</u>	<u>205.026</u>

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4).

Algemeen

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid.
De begrotingsoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of komen pas tot uitdrukking bij het opmaken van de jaarrekening.

Saldo financieringsfunctie

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Rente BNG en Rabobank	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

De rentevergoeding is vervallen.

Reserves

Onttrekking bestemmingsreserve Fonds Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Saldo	<u>13.520</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Onttrekking bestemmingsreserve personele inzet

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Conform begroting	15.852	15.852	15.852
Extra uren medewerkers	0	0	3.616
Inlenen personeel	0	0	1.914
	<u>15.852</u>	<u>15.852</u>	<u>21.382</u>

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 15.852 ten gunste van de brutosalarissen.

Onttrekking bestemmingsreserve onderhoud

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Conform begroting	20.000	20.000	20.000
	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>

Conform begroting is € 20.000 onttrokken ten gunste van het algemeen onderhoud.

Onttrekking bestemmingsreserve infrastructuur

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Conform begroting	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>20.000</u>

**Toevoeging bestemmingsreserve
Fonds Recreatie en Toerisme**

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>101.329</u>

Het saldo betreft het verschil tussen ontvangsten en uitgaven in het boekjaar.

Niet alle toezeggingen worden uitbetaald in het jaar van toezegging.

De uitbetaling zal dan plaatsvinden in volgend(e) ja(a)r(en).

Bepaalde toezeggingen worden pas uitbetaald bij afronding van het project.

**Toevoeging bestemmingsreserve
personele inzet**

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Conform begroting	23.000		
Project MKB scholing	5.350		
	<u>28.350</u>	<u>23.000</u>	<u>23.000</u>

**Toevoeging bestemmingsreserve
onderhoud**

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Conform begroting	0		0
Project wandelknooppunten	4.000		0
Fietsknooppunten Appelscha	0		1.480
	<u>4.000</u>	<u>0</u>	<u>1.480</u>

**Toevoeging bestemmingsreserve
infrastructuur**

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
Saldo	<u>2.294</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Diever gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Diever op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de programmarekening over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bericht van het Dagelijks Bestuur;
- Programmaverantwoording;
- Verplichte paragrafen; en
- Bijlagen (Investeringsstaat, Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten, Bijdrage gemeenten in het fonds Recreatie en Toerisme, Projecten, Fonds Recreatie en Toerisme, Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme en Wet normering topinkomens).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de gemeenschappelijke regeling te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Regeling Controleprotocol Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een gemeenschappelijke regeling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assen, 6 maart 2018

UNP accountants adviseurs B.V.
namens deze

drs. F. Geertsma RA

Bijlagen

Bijlage 1

Investeringsstaat

Omschrijving	Aanschaf- datum	Afschrijv. %	Aanschaf- waarde begin boekjaar	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Aanschaf- waarde einde boekjaar	Totale afschrijving begin boekjaar	Afschrijving desinves- teringen	Boek- waarde begin boekjaar	Afschrijving boekjaar	Boek- waarde einde boekjaar	Rest- waarde begin boekjaar	Rest- waarde einde boekjaar
Vervoermiddelen													
Bedrijfsauto's													
Volkswagen 3-VLX-11	01-03-11	20,00	19.708	0	0	19.708	16.708	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-12	20,00	20.250	0	0	20.250	14.662	0	5.588	2.588	3.000	3.000	3.000
Aanhanger + wijzer	30-04-15	20,00	<u>3.597</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>3.597</u>	1.198	<u>0</u>	<u>2.399</u>	<u>720</u>	<u>1.679</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Subtotaal			43.555	0	0	43.555	32.568	0	10.987	3.308	7.679	6.000	6.000
Overige materiële vaste activa													
Kantoorinventaris													
Kantoormeubilair	06-02-09	10,00	1.245	0	0	1.245	976	0	269	124	145	0	0
Telefooncentrale	01-10-10	10,00	<u>11.776</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>11.776</u>	<u>7.360</u>	<u>0</u>	<u>4.416</u>	<u>1.178</u>	<u>3.238</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Subtotaal			13.021	0	0	13.021	8.336	0	4.685	1.302	3.383	0	0
Automatisering													
HP Pavilion computer	03-04-17	20,00	0	1.147	0	1.147	0	0	0	172	975	0	0
Totaal			56.576	1.147	0	57.723	40.904	0	15.672	4.782	12.037	6.000	6.000

Bijlage 2

Bijdragen gemeenten 2017 in de exploitatiekosten volgens bestaande bijdrageregeling.

Gemeente	in %	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Nog te ontvangen in 2017
Aa en Hunze	7,75	43.113	43.113	0
Assen	7,50	41.721	41.721	0
Borger-Odoorn	8,00	44.502	44.502	0
Coevorden	9,25	51.456	51.456	0
De Wolden	6,75	37.549	37.549	0
Emmen	18,00	100.130	100.130	0
Hoogeveen	8,00	44.502	44.502	0
Meppel	4,00	22.251	22.251	0
Midden-Drenthe	10,00	55.628	55.628	0
Noordenveld	7,25	40.330	40.330	0
Ooststellingwerf	7,50	41.721	41.721	0
Tynaarlo	6,25	34.767	34.767	0
Westerveld	7,25	40.330	40.330	0
Totaal	107,5	598.000	598.000	0

Bijlage 3

Bijdragen gemeenten 2017 in het fonds Recreatie en Toerisme: ter stimulering van projecten in het kader van Recreatie en Toerisme volgens bestaande bijdrageregeling.

Gemeente	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Nog te ontvangen 2017
Aa en Hunze	31.936	31.936	0
Assen	13.899	13.899	0
Borger-Odoorn	27.867	27.867	0
Coevorden	43.295	43.295	0
De Wolden	13.409	13.409	0
Emmen	8.511	8.511	0
Hoogeveen	11.354	11.354	0
Meppel	12.648	12.648	0
Midden-Drenthe	17.728	17.728	0
Noordenveld	12.677	12.677	0
Ooststellingwerf	12.769	12.769	0
Tynaarlo	14.717	14.717	0
Westerveld	20.743	20.743	0
Totaal	241.553	241.553	0

Bijlage 4

Onderhanden projecten

Naam project	Project nummer	Saldo per 01-01-17	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo per 31-12-17	
					Vordering	Schuld
Kwaliteitsimpuls fietspaden	779	9.422	9.856	0	435	
Aanpassing fietsknooppuntnetwerk Ooststellingwerf	785	-5.753	0	0	5.753	
Ontwikkeling wandelknooppunten 1 (De Wolden)	788	43.333	24.566	0		18.767
Regionaal Landschap	790	27.225	1.437	0		25.788
Expertteam fase 3	792	29.394	37.306	6.000	1.913	
Ontwikkeling wandelknooppunten 2 (Midden Drenthe)	794	43.333	1.375	10.000		51.958
Ontwikkeling wandelknooppunten 3 (Westerveld)	795	43.333	2.750	0		40.583
Zuidlaardermeer infrastructuur	796	2.071	7.656	3.212	2.373	
Stimulering Ontwikkeling Vrijtijdssector	798	43.850	36.238	1.342		8.954
Pilot digitalisering fietsroutes	799	8.789	13.605	0	4.816	
MTB-fonds	802	10.000	9	0		9.991
Koepelproject Fietsprovincie	803	72.500	13.317	18.750		77.933
Hippisch Toerisme	804	125.000	26.429	1.500		100.071
Toeristische Informatievoorzieningen 2017	805	0	65.389	144.092		78.703
Expertteam fase 4	807	0	7.517	66.000		58.483
Naturpark wandelen	808	0	4.547	0	4.547	
Naturpark fietsen	809	0	6.627	0	6.627	
Recreatieplan Fochteloërveen	810	0	20.664	30.958		10.294
Vitale Vakantieparken	811	0	53.101	56.080		2.979
Boomhut XXL	814	0	30.100	0	30.100	
MTB projecten	815	0	6.545	2.253	4.292	
Versnellingsagenda MTB visie 2017	818	0	10.500	10.500		0
Men- en ruiterroutes	819	0	959	0	959	
Afgeronde projecten in 2017		25.543	361.096	335.553	0	0
Mutatie projectsaldo				55.349		
Totaal		478.040	741.589	741.589	61.815	484.504

Toelichting op de lopende projecten

Naam project: **Kwaliteitsimpuls fietspaden**

Betreft: projectmanagement van het herstellen van fietspaden (samenwerking met provincie Drenthe)

Totale kosten: € 71.682,--

Bijdr.derden: € 71.682,--

Startdatum: 1 december 2014

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	435,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	18.238,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	18.673,--
Recreatieschap Drenthe	€	0,--
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Aanpassing fietsknooppuntnetwerk Ooststellingwerf**

Betreft: werkzaamheden met betrekking tot de N381, aanpassingen fietsknooppuntnetwerk gemeente Ooststellingwerf.

Totale kosten: € 12.132,--

Bijdr.derden: € 12.132,--

Startdatum: 1 juli 2015

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	5.753,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	6.379,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	12.132,--
Recreatieschap Drenthe	€	0,--
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten 1 gemeente De Wolden**

Betreft: De ontwikkeling van een wandelknooppunten-systeem. Dit systeem, in navolging van het fietsknooppunten-systeem, geeft wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen.

Totale kosten: € 99.500,--

Subsidie: € 30.000,--

Subsidie: € 0,--

Bijdr.derden: € 61.000,--

Recr.schap: € 8.500,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)

Startdatum: 1 december 2015

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 18.767,--
Nog te verwachten kosten	€ 74.993,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 47.666,--
Recreatieschap Drenthe	€ 8.500,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Regionaal Landschap**

Betreft: Plaatsen gebiedsborden Nationale Parken en objectverwijzingen naar toeristische dagattracties en parkeerplaatsen.

Totale kosten: € 44.600,--
 Subsidie: € 40.000,--
 Bijdr.derden: € 4.600,--
 Startdatum: 1 augustus 2015
 Einddatum: 15 maart 2018

Openstaande debiteuren	€ 6.000,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 25.788,--
Nog te verwachten kosten	€ 25.788,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	€ 0,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Expertteam fase 3**

Betreft: geven van een extra impuls aan de stabiliteit van toeristisch/recreatieve bedrijven

Totale kosten: € 100.000,--
 Subsidie: € 65.000,--
 Bijdr.derden: € 15.000,--
 Recr.schap: € 20.000,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)
 Startdatum: 1 december 2015
 Einddatum: 1 oktober 2018

Openstaande debiteuren	€ 13.000,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 1.913,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 23.087,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 5.000,--
Recreatieschap Drenthe	€ 20.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten 2 Westerveld**

Betreft: De ontwikkeling van een wandelknooppunten-systeem. Dit systeem, in navolging van het fietsknooppunten-systeem, geeft wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen.

Totale kosten: € 128.333,--
 Subsidie: € 33.333,--
 Subsidie: € 10.000,--
 Bijdr.derden: € 70.000,--
 Recr.schap: € 15.000,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)

Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	51.958,--
Nog te verwachten kosten	€	126.958,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	60.000,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>15.000,--</u>
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten 3 Midden-Drenthe**

Betreft: De ontwikkeling van een wandelknooppunten-systeem. Dit systeem, in navolging van het fietsknooppunten-systeem, geeft wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen.

Totale kosten: € 158.333,--
Subsidie: € 33.333,--
Subsidie: € 10.000,--
Bijdr.derden: € 100.000,--
Recr.schap: € 15.000,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)
Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	8.666,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	40.583,--
Nog te verwachten kosten	€	155.583,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	100.000,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>15.000,--</u>
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Zuidlaardermeer infrastructuur**

Betreft: Aanleg recreatieve voorziening, voornamelijk steigers, in het Zuidlaardermeer.

Totale kosten: € 383.083,--
Subsidie: € 216.936,--
Subsidie: € 166.148,--
Startdatum: 1 mei 2016
Einddatum: 1 april 2019

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	2.373,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	362.205,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	364.578,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>0,--</u>
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Stimulering Ontwikkeling Vrijtjdssector**
 Betreft: Aanvulling op bestaand project Recreatie Expertteam
 Totale kosten: € 52.500,--
 Subsidie: € 36.500,--
 Bijdr.derden: € 13.500,--
 Recr.schap: € 2.500,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)
 Startdatum: 1 december 2015
 Einddatum: 31 december 2017

Openstaande debiteuren	€ 7.700,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 8.954,--
Nog te verwachten kosten	€ 23.612,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 12.158,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 2.500,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Pilot Digitalisering Routes**
 Betreft: Het aanbieden van digitale routes op de website van Drenthe.nl en deze met een digitale koppeling beschikbaar te stellen aan derden.
 Totale kosten: € 20.000,--
 Bijdr.derden: € 10.000,--
 Recr.schap: € 10.000,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)
 Startdatum: 1 december 2015
 Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€ 0,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 4.817,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 5.183,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 10.000,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **MTB fonds**
 Betreft: Stimulering en upgrading MTB in Drenthe
 Totale kosten: € 10.000,--
 Recr.schap: € 10.000,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)
 Startdatum: 1 december 2016
 Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€ 0,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 9.991,--
Nog te verwachten kosten	€ 19.991,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 10.000,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: Koepelproject Fietsprovincie

Betreft: Verlening incidentele prestatiesubsidie koepelproject fietsprovincie in het kader van kwaliteitsimpuls fietsnetwerk Drenthe

Totale kosten: € 80.000,--

Subsidie: € 52.800,--

Recr.schap: € 27.200,-- (vanuit fonds Recreatie & Toerisme)

Startdatum: 1 december 2016

Einddatum: 31 december 2017

Openstaande debiteuren	€ 14.500,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 77.933,--
Nog te verwachten kosten	€ 86.383,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	€ 8.450,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: Hippisch Toerisme

Betreft: Verbeteren men- en ruiterroutes Drenthe

Totale kosten: € 125.000,--

Subsidie: € 125.000,--

Derden: € 1.500,--

Startdatum: 1 december 2016

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€ 20.000,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 100.071,--
Nog te verwachten kosten	€ 100.071,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	€ 0,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: Toeristische Voorzieningen 2017

Betreft: Afronding van de opheffing Stichting Recreatievoorzieningen Drenthe, impuls voor de internetontwikkelingen en ontwikkelen algemene informatie brochures.

Totale kosten: € 144.092,--

Bijdr.derden: € 144.092,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€ 0,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--
Saldo per 31 december 2017	€ 78.703,--
Nog te verwachten kosten	€ 78.703,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Recreatieschap Drenthe	€ 0,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Expertteam fase 4**

Betreft: Een extra impuls te geven aan de stabiliteit van toeristisch/recreatieve bedrijven.

Totale kosten: € 100.000,--

Subsidie: € 65.000,--

Bijdr. derden: € 15.000,--

Recreatie: € 20.000,--

Startdatum: 1 december 2015

Einddatum: 31 december 2019

Openstaande debiteuren	€ 13.000,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 58.483,--
Nog te verwachten kosten	€ 92.483,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 14.000,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 20.000,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Naturpark wandelknooppuntensysteem**

Betreft: aanleg wandelknooppuntensysteem in Naturpark (NI-zijde)

Totale kosten: € 99.330,--

Subsidie: € 84.431,--

Recreatie: € 14.900,--

Startdatum: 1 maart 2017

Einddatum: 31 december 2019

Openstaande debiteuren	€ 0,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 4.547,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 94.783,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 84.430,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 14.900,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Naturpark fietsknooppuntensysteem**

Betreft: verbetering fietsknooppuntensysteem Naturpark.

Totale kosten: € 19.845,--

Subsidie: € 16.868,-

Recreatie: € 2.977,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2019

Openstaande debiteuren	€ 0,--
Openstaande crediteuren	€ 0,--

Saldo per 31 december 2017	€ 6.627,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 13.218,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 16.868,--
Recreatieschap Drenthe	<u>€ 2.977,--</u>
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Recreatieplan Fochteloërveen**

Betreft: opstellen recreatieplan Fochteloërveen in nauwe samenwerking met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de betrokken gemeenten

Totale kosten: € 36.958,--

Bijdr.derden: € 30.958,--

Recreatie: € 6.000,--

Startdatum: 1 juni 2017

Einddatum: 1 juli 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	10.294,--
Nog te verwachten kosten	€	15.856,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	0,--
Recreatieschap Drenthe	€	6.000,--
Per saldo	€	438,--

Naam project: **Vitale vakantieparken**

Betreft: project waarin gemeenten tezamen met de provincie Drenthe optrekken om de vitaliteit van de verblijfsrecreatie in beeld te brengen en te vergroten

Totale kosten: € 400.000,--

Bijdr.derden: € 200.000,--

Recreatie: € 200.000,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2020

Openstaande debiteuren	€	6.080,--
Openstaande crediteuren	€	6.080,--
Saldo per 31 december 2017	€	2.979,--
Nog te verwachten kosten	€	152.979,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	0,--
Recreatieschap Drenthe	€	150.000,--
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Boomhut XXL**

Betreft: deelname van een aantal recreatiebedrijven aan het televisieprogramma "Boomhut XXL" met als doel unieke promotie van Drenthe

Totale kosten: € 134.271,--

Subsidie: € 134.271,--

Startdatum: 1 april 2017

Einddatum: 31 maart 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	30.100,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	104.171,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	134.271,--
Recreatieschap Drenthe	€	0,--
Per saldo	€	0,--

Naam project: **MTB projecten**

Betreft: profilering van Drenthe als MTB provincie (bebording)

Totale kosten: € 6.545,--

Subsidie: € 3.273,--

Recr schap: € 3.272,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	4.292,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	0,--
Nog te verwachten inkomsten	€	1.020,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>3.272,--</u>
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Versnellingsagenda MTB visie Drenthe**

Betreft: uitvoering van de in de MTB visie Drenthe genoemde actiepunten zodat Drenthe als MTB provincie op de kaart staat

Totale kosten: € 21.000,--

Subsidie: € 10.500,--

Recr schap: € 10.500,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	0,--
Nog te verwachten kosten	€	10.500,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	0,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>10.500,--</u>
Per saldo	€	0,--

Naam project: **Men- en ruiterroutes**

Betreft: Het uitzetten van een ruiterroute in gemeente De Wolden

Totale kosten: € 5.000,--

Bijdr. derden: € 5.000,--

Startdatum: 1 januari 2017

Einddatum: 31 december 2018

Openstaande debiteuren	€	0,--
Openstaande crediteuren	€	0,--
Saldo per 31 december 2017	€	959,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€	9.041,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€	10.000,--
Recreatieschap Drenthe	€	<u>0,--</u>
Per saldo	€	0,--

Bijlage 5

Jaar 2017										
Proj.nr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale pr.kosten	Ong. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	Vrijval/ overschrijd.	Fin.afw.	Status
682	AB: 08-10-2014	Recreatiebeheer Drenthe i.s.m. Prov.Dr./Staatsbosbeheer	21.000	zie 2015		21.005	0	-5	ja	Klaar
683	AB: 01-07-2015	Drentse Fiets 4Daagse	10.000	zie 2016		10.000	0	0	nee	Klaar
684	Directie	Naturpark	15.000	zie 2016		0	15.000	0	nee	
685	Directie	Gastvrijheid & Streekeigen ondernemen in Zuidoost Drenthe	4.000	zie 2015		0	4.000	0	nee	
686	DB: 06-04-2016	Recreatie Expert Team Drenthe 4	20.000	zie 2016		0	20.000	0	ja	
687	Directie	Wandelknooppunten-systeem gem. Westerveld (3)	15.000	128.333		0	15.000	0	ja	
688	Directie	Ontwikkeling merk Hoogeveen	7.500	zie 2016		0	7.500	0	nee	
689	Directie	Gem. Noordenveld Bezoekersstromen Amerika Steenbergen: Entrees	10.000	25.000		0	10.000	0	nee	
690	DB: 11-01-2017	Vitale vakantieparken scans bedrijven	50.000	100.000		49.820	0	180	ja	Klaar
691	DB: 11-01-2017	Vitale vakantieparken	50.000	100.000		50.000	0	0	ja	Klaar
692	Directie	Landschapsbeheer Drenthe Pingo Programma	10.000	193.264		0	10.000	0	nee	
693	Directie	Koepelproject Fietsprovincie ihkv Kwaliteitsimpuls Fietsnetwerk Drenthe	18.750	zie 2016		0	18.750	0	ja	
694	Directie	St. Geopark de Hondsrug	20.000	zie 2014		20.000	0	0	nee	Klaar

695	Directie	Wandelgids Hondsrugpad	4.500	23.000		2.250	2.250	0	nee	
696	Directie	Bestuursexcursie	5.263	5.263		5.263	0	0	ja	Klaar
697	Directie	Congres	5.772	13.705		5.772	0	0	ja	Klaar
698	Directie	Revitalisering kanotoerisme Hunze	9.325	7.889		9.814	0	-489	ja	Klaar
699	Directie	Van Gorcum publicatie boek Gewogen Ruimte	375	375		0	375	0	nee	
700	Directie	Recreatieplan Fochteloërveen	6.000	44.958		0	6.000	0	ja	
701	Directie	Campertrail	2.500	7.500		2.500	0	0	nee	Klaar
702	Directie	Netwerk project: ondernemers voor ondernemers	15.000	50.000		0	15.000	0	ja	
703	Directie	Prov. Drenthe Holtingerveld 2017	5.000	zie 2014		5.000	0	0	nee	Klaar
704	Directie	Plan van aanpak Hunebedhighway	1.250	2.500		1.250	0	0	nee	Klaar
705	Directie	Boomhut XXL	30.000	570.000		0	30.000	0	ja	
706	Directie	Fietspad de Zeven Blokken Fochteloërveen	13.000	300.000		0	13.000	0	nee	
707	Directie	St. Drentse Landschap '50 dingen boekje'	1.500	9.250		0	1.500	0	nee	
708	Directie	Bankje vispassage Echten	600	1.000		0	600	0	nee	

709	Directie	Cyclinglab profilering MTB provincie Drenthe	3.273	6.545		0	3.273	0	ja	
710	Directie	Nationale Park van Drenthe open monumentenweekend nachtelijke beleving	1.000	20.800		1.000	0	0	nee	Klaar
711	Directie	Vervanging bebording open monumenten	5.000	36.469		1.790	3.210	0	ja	
712	Directie	Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie	-39.088	zie 2015		-39.088	0	0	ja	Klaar
713	Directie	St. Drentse Landschap boek 'Neanderthaler in Noord-NL'	2.000	57.000		0	2.000	0	nee	
714	Directie	Molenstichting Drenthe zichtbaarheid molens vergroten	2.000	2.000		2.000	0	0	nee	Klaar
715	Directie	Uitvoering versnellings agenda MTB visie 2017	10.500	21.000		0	10.500	0	ja	
716	Directie	Shakespeare bank Diever	1.250	1.250		0	1.250	0	nee	
717	Directie	Haalbaarheidsonderzoek Drenthe op de kaart in China	2.500	7.500		2.500	0	0	nee	Klaar
718	Directie	Wandelvisie Drenthe	5.000	10.000		0	5.000	0	ja	
719	Directie	Opleiding Hünenweg	1.300	2.600		0	1.300	0	nee	
720	Directie	Continue Vakantie Onderzoek (CVO) 2017	6.413	19.240		0	6.413	0	nee	
			352.483	1.766.441		0	150.877	201.920	-314	

Afloop 2016										
642	Directie	Kwaliteitsteam Natuurlijke Recreatie fase 2	20.000	zie 2015		11.500	0	8.500	ja	Klaar
645	Directie	Continue Vakantie Onderzoek 2016	5.028	15.085	2.415	2.514	0	99	nee	Klaar
647	DB: 27-05-2015	Wandel-/fietsverbinding Assen: Bosbeek/Nijlandsliep	25.000	zie 2015		0	25.000	0	nee	
648	Directie	Naturpark	3.000	10.000		0	3.000	0	nee	
650	DB: 06-04-2016	Recreatie Expert Team Drenthe 3	20.000	100.000		0	20.000	0	ja	
651	Directie	Gemeente Ooststellingwerf ATB routenetwerk	10.000	20.000		0	10.000	0	nee	
653	Directie	Wandelknooppunten-systeem gem. Midden- Drenthe (2)	15.000	128.333		0	15.000	0	ja	
655	Directie	Activiteiten App Drenthe	15.000	75.000		15.000	0	0	nee	Klaar
656	DB: 9-06-2016	Gemeente Noordenveld MTB routes	25.000	300.000		0	25.000	0	nee	
661	Directie	NTFU - MTB-visie	6.700	13.400		432	0	6.268	ja	Klaar
662	Directie	NBTC-NIPO Bezoekers-onderzoek natuurgebieden Staatsbosbeheer	5.000	68.565		0	5.000	0	nee	
664	Directie	Vitaliteit Verblijfssector De Wolden	5.000	20.000		0	5.000	0	nee	
665	Directie	Afspoelplek MTB/paarden Holtingerveld	5.000	20.000		5.000	0	0	nee	Klaar
667	Directie	Revitalisering kanotoerisme Hunze	3.750	7.500	1.875	0	0	1.875	ja	Vrijval
668	Directie	E-book Noord-Willemskanaal	5.000	10.000		4.310	0	690	ja	Klaar
672	Directie	Pilot digitalisering routes	10.000	30.000		0	10.000	0	ja	
673	Directie	Koepelproject Fietsprovincie ihkv Kwaliteitsimpuls Fietsnetwerk Drenthe	18.750	110.000		18.750	0	0	ja	Klaar

674	Directie	Gem. Noordenveld beleefroute 'Op pad met de monniken' Landgoed Terheijl	10.000	27.955		0	10.000	0	nee	
675	Directie	Bike-team Rode Kruis District Drenthe	5.500	11.000		0	5.500	0	nee	
678	Directie	Stimulering Ontwikkeling Vrijtijdssector	2.500	57.100		0	2.500	0	ja	
679	Directie	Ontwikkeling merk Hoogeveen	7.500	45.000		7.500	0	0	nee	Klaar
Afloop 2015										
600	DB: 27-05-2015	Wandel-/fietsverbinding Assen: Bosbeek/Nijlandsloop	25.000	300.000		0	25.000	0	nee	
603	Directie	Expertteam fase 2	12.250	55.750		10.096	0	2.154	ja	Klaar
624	Directie	Haalbaarheidsonderzoek Jan Kruis museum	5.000	30.000		0	0	5.000	nee	Vrijval
626	Directie	Regionaal Landschap: Bewegwijzering/bebording Drents Friese Wold	10.000	40.000		0	10.000	0	ja	
633	Directie	Ontwikkeling historische TT-route/Tour de TT	17.000	57.000		0	0	17.000	ja	Vrijval
637	Directie	Wandelknooppunten gem. De Wolden (1)	15.000	128.334		0	15.000	0	ja	
Afloop 2014										
541	Directie	Ontwikkeling historische TT-route/Tour de TT	15.000	93.000		9.097	0	5.903	ja	Klaar
542	Directie	Expertteam fase 1	12.250	117.000		9.997	0	2.253	ja	Klaar
543	Directie	Recreatieve voorzieningen Oude Willem	16.045	100.000		0	16.045	0	nee	
590	Directie	Familiepad Amelte bij toegangspoort Deurze	10.000	210.000		10.000	0	0	nee	Klaar
	Totaal		712.756	3.966.463	4.290	255.073	403.965	49.428		

Bijlage 6

rek. 0904

Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme

	<u>stand per 1 januari</u>	<u>bijdragen gemeenten</u>	<u>uitgaven fonds</u>	<u>stand per 31 december</u>	<u>investeringen mogelijk gemaakt door het fonds</u>
verslagjaar 2013	382.204	243.138	-288.320	337.022	5.506.342
verslagjaar 2014	337.022	237.573	-231.552	343.046	2.087.249
verslagjaar 2015	343.046	233.309	-225.432	350.923	1.572.221
verslagjaar 2016	350.923	232.728	-131.399	452.252	1.219.631
verslagjaar 2017	452.252	241.553	-255.073	438.732	1.766.441
Totaal					<u>12.151.883</u>

De middelen welke per 31 december aanwezig zijn in de bestemmingsreserve zijn reeds toegezegd. Veelal betreffen dit bijdragen aan langjarige projecten. De uitbetaling van de gelden vindt veelal achteraf plaats (nadat verantwoording van het project is ontvangen).

Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze regelgeving verplicht om de bezoldiging van topfunctionarissen toe te lichten.

De topfunctionarissen betreffen de leden van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de directeur/secretaris.

2017 (bedragen x € 1)

Naam	D.B. Dijkstra
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2017	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Dienstbetrekking	ja
Individueel WNT-maximum	181.000
Beloning	85.483
Onkostenvergoeding	3.280
Beloningen betaalb. op termijn	12.618
Totaal bezoldiging 2017	101.381

In 2017 is a.g.v. een CAO-akkkoord besloten tot het instellen van een IKB (individueel keuzebudget). Een gevolg hiervan is dat het opgebouwde vakantiegeld over de periode juni tot en met december 2017 ook is uitbetaald in 2017 (normaliter zou dat pas in 2018 tot uitbetaling leiden). Hierdoor is éénmalig sprake van een verschuiving van beloning van 2018 naar 2017.

2016 (bedragen x € 1)

Naam	D.B. Dijkstra
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2016	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Dienstbetrekking	ja
Individueel WNT-maximum	179.000
Beloning	77.712
Onkostenvergoeding	5.404
Beloningen betaalb. op termijn	10.610
Totaal bezoldiging 2016	93.726

Het Recreatieschap Drenthe kent een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende besturen.

In 2017 bestond het Dagelijks Bestuur uit:

De heer E. van Oosterhout (voorzitter/ burgemeester gemeente Aa en Hunze; vanaf maart 2017 burgemeester gemeente Emmen)

De heer J. ten Kate (vice-voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)

De heer J. Zwijs (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)

De heer R. Wiersema (wethouder gemeente Assen)

De heer D. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)

Het Dagelijks Bestuur bereidt de vergaderingen voor van het Algemeen Bestuur en vertegenwoordigt het Recreatieschap Drenthe naar buiten toe en regelt spoedeisende en wettelijke zaken.

Het Dagelijks Bestuur heeft in 2017 vijf keer vergaderd evenals het Algemeen Bestuur.

In het Algemeen Bestuur hadden in het verslagjaar de volgende personen zitting:

- De heer E. van Oosterhout (voorzitter/ burgemeester gemeente Aa en Hunze;
vanaf maart 2017 gemeente Emmen)
- De heer J. ten Kate (vice-voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)
- De heer J. Zwiers (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)
- De heer R. Wiersema (wethouder gemeente Assen)
- Mevrouw N. Hofstra (wethouder gemeente Tynaarlo)
- De heer A. Trip (wethouder gemeente Borger-Odoorn)
- De heer B.D. Wilms (wethouder gemeente Emmen); tot april 2017
- De heer R. Kleine (wethouder gemeente Emmen) vanaf mei 2017
- De heer E. Giethoorn (wethouder gemeente Hoogeveen)
- De heer H. ten Hulscher (wethouder gemeente Meppel)
- De heer K. Smidt (wethouder gemeente Westerveld)
- De heer G.J. Bent (wethouder gemeente Midden-Drenthe)
- De heer H. Welle (wethouder gemeente Ooststellingwerf) tot april 2017
- De heer H. van de Boer (wethouder gemeente Ooststellingwerf); vanaf mei 2017
- De heer R.J. Auwema (wethouder gemeente Noordenveld); tot november 2017
- De heer K. Smid (burgemeester gemeente Noordenveld); vanaf december 2017
- De heer D.B. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)

Recreatieschap Drenthe

Recreatieschap Drenthe

Brink 4b

7981 BZ Diever

0521 593 210

info@recreatieschapdrenthe.nl

www.recreatieschapdrenthe.nl

KvK 52124479